

БЮЛЕТЕНЬ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

Засновник:
Національна асоціація
кредитних спілок України

Свідectво про реєстрацію:
КВ №10354 від 06.09.2005 року

Виходить з квітня 2005 року

Передплатний індекс —
94634

Випускаючий
редактор — Оксана Гайдук

Дизайн, макетування
та верстка — Андрій Козинець

Передрук
можливий лише
з посиланням на "Бюлетень
кредитних спілок України"

Національна асоціація
кредитних спілок України

Адреса:
вул. В.Чорновола, 25, 19-ий
поверх, к.49, Київ, 01135
тел./факс: (044) 501-18-75
електронна адреса:
unascu@unascu.org.ua

ЗМІСТ НОМЕРА:

ВСЕСВІТНЯ КОНФЕРЕНЦІЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

Всесвітня конференція кредитних спілок 2

КРЕДИТНІ СПІЛКИ У СВІТІ

Статистична інформація по показниках
кредитних спілок світу 4

ЗВІТНО-ВИБОРНА КОНФЕРЕНЦІЯ УСКР

IX Звітно-виборна Конференція Української Світової
Кооперативної Ради 8

Звернення Української Світової Кооперативної Ради
до Президента України 11

Звіт Президента УСКР Ігоря Ляшка
з 2008 року по 2013 рік 13

Звіт про діяльність НАКСУ у 2008-2013 роках
(Доповідь Президента НАКСУ П. Козинця
на IX Звітно-виборній Конференції УСКР) 21

Ольга Шевель: "Ми повинні зберегти те, що маємо" 26

Українські кредитні спілки США працюють
для розвитку української громади 28

ПІДСУМКИ ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

Підсумки діяльності кредитних спілок
за перше півріччя 2013 року 30

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ

Аналіз фінансової звітності кредитних спілок -
членів НАКСУ за I півріччя 2013 року 34

ПОРАДИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Зміни до Положення про фінансові нормативи
діяльності та критерії якості системи управління
кредитних спілок та об'єднаних кредитних спілок 44

Продаж заставленого майна у процесі примусового
стягнення без проведення публічних торгів 47

Чи потрібен трьохсторонній договір поруки 49

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

От банкиров хороших к банкирам плохим,
или Как погибают банки 51

ВСЕСВІТНЯ КОНФЕРЕНЦІЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

З 14 по 17 липня 2013 року в м Оттава (Канада) Всесвітня Рада кредитних спілок (WOCCU) провела Всесвітню конференцію кредитних спілок. У ній взяли участь понад 2000 лідерів кредитних спілок з 61 країни світу. Кредитні спілки України були представлені делегацією НАКСУ, до складу якої увійшли Людмила Кравченко, Віце-президент НАКСУ, Ігор Ляшок, Президент Української Світової Кооперативної Ради, Анатолій Занюк, Голова Ради НАКСУ, Голова правління КС "Ощадність" (м. Кам'янець-Подільський), Юрій Ковальов, заступник Голови Ради НАКСУ, Голова правління КС "Кредитсталь" (м. Маріуполь), Ігор Мустафаєв, Голова правління КС "АР МОУ" (м. Одеса), Володимир Коломацький, Голова правління КС "Агро-кредит" (м. Старобільськ), Юрій Тягур, Голова правління КС "Святий Мартин" (м. Мукачеве).

Програма Конференції була різноманітною та насиченою. Зокрема, йшлося про перспективи кредитної кооперації, застосу-

вання нових технологій, соціальні ЗМІ та їх вплив на фінансовий сектор, стратегічне планування як інструмент діяльності кредитних спілок тощо.

Із особливою приємністю учасники Конференції зустріли обрання Головою Ради директорів WOCCU Гжегожа Берецького — багаторічного лідера руху кредитних спілок Польщі.

В ході візиту української делегації відбулися зустрічі з послом України в Канаді Вадимом Пристайком, УСКР під головуванням Ігоря Ляшка, Українською кооперативною Радою Канади на чолі з Ольгою Шевель, Головою Ради директорів WOCCU Гжегожем Берецьким, Президентом WOCCU Брайаном Бранчем, на яких були обговорені актуальні питання діяльності кредитних спілок України та кроки, спрямовані на протидію негативним законодавчим ініціативам та їх можливим наслідкам.

Також делегація НАКСУ відвідала відділення кредитної спілки „Будучність” в Оттаві.

Як завжди, видовищними стали церемонії відкриття та закриття Конференції.

Анатолій ЗАНЮК, Голова Ради НАКСУ, Голова правління кредитної спілки „Ощадність” (м. Кам'янець-Подільський):

— Головним питанням цього річної Всесвітньої Конференції кредитних спілок було переобрання керівництва організації та ради директорів. І важливим фактом є те, що Головою WOCCU було обрано представника сусідньої держави, поляка Гжегожа Берецького. Це має позитивно позначитися на становленні кредитних спілок у Східній Європі, в тому числі і у нашій державі.

Крім обрання керівних органів WOCCU, учасники форуму з понад 60 країн світу обговорювали подальші шляхи розвитку кре-

дитних спілок, зокрема, мова йшла про надання членам КС нових послуг із залученням новітніх технологій.

Знайомство з роботою кредитних спілок Канади та Сполучених Штатів Америки показує, що той перелік послуг, які надають тамтешні кредитні спілки, є для нас такою собі мрією, стимулом для подальшого розвитку та вдосконалення. Такі переваги заокеанських спілок зумовлені десятилітніми традиціями впровадження в життя сучасних технологій. Та найголовніше, що хотілось би

підкреслити, — стале законодавство, котре забезпечує стабільний розвиток кредитних спілок, дозволяє швидкими темпами запроваджувати новітні технології, і таким чином полегшувати роботу як самих кредитних спілок, так і їхніх клієнтів. Чого лишень варто запровадження технології з дистанційного контролю за власним рахунком, здійснення операцій тощо.

Ігор МУСТАФАЄВ, заступник Голови Ради НАКСУ, голова спостережної ради кредитної спілки «АР МОУ» (м. Одеса):

— Я дуже вдячний долі і нашій Національній асоціації кредитних спілок України за те, що мені пощастило взяти участь у такій грандіозній події як Конференція Всесвітньої ради кредитних спілок в Оттаві. Вражає масштабність і рівень організації Форуму, відчуваєш почуття гордості від своєї причетності до цього руху. Але в той же час стає сумно, коли ти чудово розумієш, що більше половини з того, про що говорилося на Форумі, не відноситься до кредитних спілок, які працюють в Україні.

Міжнародний кредитно-кооперативний рух, і на форумі це було особливо помітно, з роками не тільки не слабшає, а навпаки — міцніє і розширюється. Те, що відбувається в Україні, можна назвати „хворобою зростання”. Але я переконаний, що настане і на нашій вулиці свято, Україна вступить на шлях розвитку і цивілізації. Виступи фахівців, спілкування з представниками різних країн, презентації на стендах — все це створювало загальну атмосферу світового конгресу, атмосферу спільності всього, що відбувається, єдності всіх учасників кредитно-кооперативного руху.

Багато приємних хвилин додали зустрічі з представниками українських кредитних спілок в Канаді. Канадські колеги розповідали про свою роботу, взаємини всередині спілок. Однак деякі наші запитання ставили їх у глухий кут. Наприклад, щодо того, яким чином вони «обходять» судову тяганину або як працюють з виконавчою службою. Складалося враження, що наші описи стану справ в Україні заокеанські колеги сприймали як жарт.

Звичайно, відрядно, що наші співвітчизники досягли чималих успіхів у Канаді. Але, з їх же слів, у них не завжди все було так гладко, довелося пройти і крізь терни. І лише після того, як в країні набрала чинності політика підтримки малого бізнесу та політичної толерантності, працювати стало набагато легше і стабільніше. Сьогодні це успішні організації, що розвиваються, в яких, якщо й існують проблеми, то вони вирішуються в робочому порядку простими доступними способами. Є чому повчитися і про що помріяти.

Для нас же — кредитних спілок України — можна зробити один головний висновок: кредитна кооперація — це всерйоз і надовго, що б там не друкували в ЗМІ і не говорили з високих трибун про тимчасовість і шкідливий характер кредитно-кооперативного руху. Після відвідин Форуму стає очевидним, що все зовсім навпаки. І якщо країна, в якій ми живемо і працюємо, прагне йти шляхом цивілізованого розвитку, то немає сумніву, що кредитну кооперацію України очікує велике і перспективне майбутнє.

СТАТИСТИЧНА ІНФОРМАЦІЯ ПО ПОКАЗНИКАХ КРЕДИТНИХ СПІЛОК СВІТУ (за даними ВРКС станом на 01.01.2013 (в доларах США))

АФРИКА							
ЧЛЕНИ ВРКС	Кількість КС	Кількість членів	Заощадження та пайові внески	Кредитний портфель	Резерви	Активи	Проникнення*
Гамбія (а)	69	44 847	12 113 951	9 168 208	н. д.	13 088 604	4,13%
Гана	446	437 520	182 895 641	118 414 967	31 996 663	214 190 192	3,03%
Камерун	218	391 658	214 647 317	174 344 723	15 860 952	293 738 392	4,50%
Кенія	5 000	4 722 126	2 972 704 029	3 397 826 904	273 998 961	4 180 986 255	19,53%
Ліберія (а)	125	16 716	824 158	555 884	77 438	972 118	0,79%
Малаві (а)	46	110 540	16 970 053	14 757 616	758 400	21 062 534	1,25%
Сейшельські острови (а)	1	11 696	11 063 565	9 831 023	1 050 694	12 781 299	17,98%
ВСЬОГО по членах	5 905	5 735 103	3 411 218 713	3 724 899 326	323 743 109	4 736 819 394	9,65%
Інші країни							
Бенін (b)	34	1 066 304	100 065 135	84 678 082	н. д.	н. д.	20,32%
Буркіна-Фасо (а,b)	55	1 578 780	176 149 332	132 044 887	н. д.	н. д.	17,04%
Гвінея-Бісау (а,b)	17	23 147	539 581	467 023	н. д.	н. д.	2,45%
Ефіопія	6 248	529 063	16 228 916	13 590 934	н. д.	н. д.	1,07%
Зімбабве	53	145 000	3 800 000	н. д.	750 000	4 500 000	1,93%
Кот д'Івуар (b)	63	908 531	191 467 714	65 117 357	н. д.	н. д.	7,00%
Лесото	90	76 000	н. д.	н. д.	н. д.	7 300 000	6,39%
Маврикій	83	83 000	25 359 208	24 564 184	2 377 179	25 993 122	8,88%
Малі (b)	70	783 391	99 038 985	95 291 629	27 398 005	178 605 823	9,95%
Нігерія (b)	49	195 015	15 597 864	22 349 149	н. д.	н. д.	2,43%
Південно-Африканська Республіка	25	53 240	н. д.	н. д.	н. д.	23 000 000	0,17%
Свазіленд	67	37 169	н. д.	н. д.	н. д.	88 200 000	4,46%
Сенегал (b)	234	1 571 849	323 298 076	401 583 560	126 702 931	536 047 144	21,73%
Танзанія (а)	5 344	911 873	155 026 218	116 931 540	н. д.	н. д.	3,62%
Того (b)	80	1 044 563	213 869 245	173 075 451	н. д.	н. д.	26,06%
Уганда	2 414	1 280 679	85 787 837	90 377 006	н. д.	н. д.	7,52%
ВСЬОГО по інших країнах	14 926	10 287 604	1 406 228 112	1 220 070 802	157 228 116	863 646 089	5,42%
ВСЬОГО по Африці	20 831	16 022 707	4 817 446 825	4 944 970 128	480 971 225	5 600 465 482	6,43%

АЗІЯ							
ЧЛЕНИ ВРКС	Кількість КС	Кількість членів	Заощадження та пайові внески	Кредитний портфель	Резерви	Активи	Проникнення*
Афганістан	29	89 848	3 930 622	18 693 994	1 583 731	24 801 100	0,53%
Азербайджан	83	27 906	17 132 549	43 222 183	3 671 840	44 311 921	0,41%
Сінгапур	25	127 315	595 000 000	148 000 000	80 000 000	702 000 000	2,98%
ВСЬОГО по членах	137	245 069	616 063 170	209 916 177	85 255 571	771 113 021	0,87%
Інші країни							
Бангладеш (с)	856	378 460	116 000 000	113 000 000	11 000 000	128 000 000	0,37%
В'єтнам (с)	1 132	1 715 209	1 310 000 000	1 319 000 000	6 000 000	2 149 000 000	2,66%

Гонконг	44	78 000	1 110 723 335	54 846 320	33 067 178	1 182 093 335	1,46%
Індія	1 618	20 000 000	52 535 585 425	34 803 448 625	7 555 432 202	66 809 404 861	2,50%
Індонезія (с)	930	2 070 024	1 491 000 000	1 280 000 000	72 000 000	1 683 000 000	1,23%
Іран (а,с)	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	0,00%
Казахстан (а)	230	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	н. д.	0,00%
Камбоджа (с)	29	42 249	1 260 000	5 000 000	530 000	6 000 000	0,51%
Киргизстан (а)	217	27 376	5 090 795	13 683 930	6 723 135	26 784 083	0,75%
Корея	950	5 924 644	33 192 432 559	30 111 406 894	1 283 645 560	51 794 854 815	16,54%
Лаос (с)	18	12 653	3 000 000	4 000 000	140 000	5 000 000	0,31%
Малайзія (с)	16	171 627	197 000 000	67 000 000	41 000 000	338 000 000	0,88%
Маянмар (с)	1 645	363 660	27 650 000	16 000 000	900 000	н. д.	0,97%
Монголія (с)	148	26 004	41 000 000	34 000 000	5 000 000	48 000 000	1,17%
Непал (с)	1 644	1 032 452	324 000 000	298 000 000	17 000 000	377 000 000	5,39%
Таїланд	2 220	3 748 967	35 191 569 316	37 132 722 336	1 868 418 289	48 536 702 996	7,82%
Тайвань (с)	340	211 047	694 000 000	309 000 000	72 000 000	775 000 000	1,22%
Філіппіни (с)	1 320	4 372 621	1 058 000 000	929 000 000	64 000 000	1 537 000 000	6,72%
Шрі-Ланка	8 440	902 863	50 542 693	44 337 137	12 860 707	72 098 135	6,24%
ВСЬОГО по інших країнах	21 797	41 077 856	127 348 854 123	106 534 445 242	11 049 717 071	175 467 938 225	2,77%
ВСЬОГО по Азії	21 934	41 322 925	127 964 917 293	106 744 361 419	11 134 972 641	176 239 051 246	2,74%

КАРИБСЬКИЙ БАСЕЙН

ЧЛЕНИ ВРКС	Кількість КС	Кількість членів	Заощадження та пайові внески	Кредитний портфель	Резерви	Активи	Проникнення*
Антигуа і Барбуда (d)	6	27 301	48 676 069	43 678 193	4 127 088	68 607 265	44,45%
Багамські острови (d)	10	39 486	254 869 466	215 856 004	35 836 123	304 521 284	17,76%
Барбадос (d)	35	149 188	659 424 202	602 501 539	87 181 130	789 495 800	72,60%
Беліз	12	132 240	272 171 644	215 211 323	84 753 967	330 199 487	70,44%
Бермудські острови (d)	1	4 568	5 383 277	н. д.	1 201 981	6 581 591	9,90%
Гайана	28	31 951	18 441 412	16 996 537	3 926 158	26 468 878	6,67%
Гренада (d)	10	44 928	107 322 318	111 140 446	4 111 621	138 732 398	62,05%
Домініка(d)	10	63 559	177 424 499	143 459 717	15 261 893	198 613 307	128,89%
Домініканська Республіка	15	452 648	504 824 344	432 167 583	90 039 641	636 273 540	6,85%
Кайманові острови	1	13 981	250 637 826	223 278 174	28 359 377	279 944 810	36,78%
Кюрасао	10	21 532	40 264 422	54 851 618	4 509 997	71 882 029	20,14%
Монсеррат (d)	1	5 232	14 255 780	11 523 891	847 214	14 819 383	149,14%
Сент-Вінсент і Гренадіни (d)	9	60 720	103 255 347	74 652 615	14 456 015	105 817 051	86,24%
Сент-Кітс і Невіс	4	19 336	54 179 024	49 559 948	11 004 091	68 471 286	53,74%
Сент-Люсія (d)	15	84 053	143 220 281	н. д.	13 262 897	179 862 808	75,78%
Суринам (d)	10	8 828	6 689 231	5 185 538	409 846	7 671 077	2,30%
Тринідад і Тобаго (d)	129	514 680	1 272 378 880	901 851 125	199 978 375	1 516 688 507	58,79%
Ямайка	41	951 079	602 230 569	511 721 528	132 674 368	760 149 604	51,65%
ВСЬОГО по членах	347	2 625 310	4 535 648 590	3 613 635 778	731 941 781	5 504 800 104	23,04%
Інші країни							
Гаїті (e)	65	430 516	59 615 048	50 308 145	н. д.	86 421 302	7,10%
ВСЬОГО по Карибському Басейну	412	3 055 826	4 595 263 638	3 663 943 923	731 941 781	5 591 221 406	17,50%

ЄВРОПА							
ЧЛЕНИ ВРКС	Кількість КС	Кількість членів	Заощадження та пайові внески	Кредитний портфель	Резерви	Активи	Проникнення*
Білорусь (а)	20	2 538	806 843	849 611	50 452	1 031 694	0,04%
Велика Британія	397	1 025 819	1 305 109 277	1 013 722 196	188 891 402	1 579 548 355	2,47%
Естонія	21	4 060	10 973 204	12 704 973	3 697 677	18 090 635	0,48%
Ірландія	487	3 200 000	15 210 180 646	6 369 510 922	2 530 625 190	17 919 205 000	73,22%
Македонія	1	7 299	2 948 977	4 086 514	1 921 413	5 076 716	0,50%
Молдова	359	126 746	11 057 851	22 636 364	8 000 000	27 644 628	4,88%
Польща	55	2 590 713	5 017 770 855	3 588 866 662	472 369 522	5 472 939 756	10,67%
Росія	250	298 456	188 418 342	288 147 269	33 705 550	379 313 320	0,30%
Румунія	19	58 311	40 070 934	32 085 211	6 502 795	46 958 734	0,38%
Україна	617	1 095 883	171 925 466	314 782 609	44 770 186	330 049 689	3,48%
ВСЬОГО по членах	1 867	8 283 079	21 948 204 545	11 624 755 966	3 282 534 187	25 752 213 898	3,65%
Інші країни							
Латвія	31	26 000	22 452 830	19 811 321	1 320 755	26 415 094	1,73%
Литва	63	135 920	605 276 853	358 362 677	66 273 268	646 255 236	5,55%
ВСЬОГО по інших країнах	453	288 666	638 787 534	400 810 361	75 594 023	700 314 958	4,41%
ВСЬОГО по Європі	2 320	8 571 745	22 586 992 079	12 025 566 327	3 358 128 210	26 452 528 857	3,67%

ЛАТИНСЬКА АМЕРИКА

ЧЛЕНИ ВРКС	Кількість КС	Кількість членів	Заощадження та пайові внески	Кредитний портфель	Резерви	Активи	Проникнення*
Бразилія	641	4 683 985	22 435 331 214	18 839 425 937	5 685 320 283	32 021 277 170	3,40%
Гватемала	25	1 111 998	766 699 399	716 097 313	148 891 688	962 180 078	13,08%
Колумбія	192	2 174 901	1 730 473 512	3 711 226 137	370 762 773	4 531 340 677	7,02%
Коста Ріка	23	519 370	1 993 761 902	1 778 954 352	363 579 939	2 697 338 411	15,93%
Мексика (а)	63	3 756 251	3 457 183 445	2 989 510 338	549 501 553	4 059 103 382	4,92%
Нікарагуа (а)	6	42 304	6 209 582	3 973 747	460 096	7 333 856	1,12%
Панама (а)	172	111 405	279 840 253	373 885 137	38 422 987	702 840 565	4,84%
Парагвай	49	н. д.	9 376 717	15 986 049	218 461	19 424 456	0,00%
Перу	164	1 130 389	1 882 406 573	1 689 227 510	106 765 938	2 169 996 030	5,77%
Сальвадор (а)	32	158 880	206 380 000	242 950 000	17 010 000	302 850 000	4,04%
ВСЬОГО по членах	1 367	11 514 582	32 767 662 596	30 361 236 522	7 280 933 717	47 473 684 624	3,96%
Інші країни							
Болівія (а)	24	466 685	546 000 000	539 700 000	101 800 000	647 800 000	7,27%
Гондурас	85	750 328	559 088 866	620 771 854	108 406 308	783 367 589	14,65%
Еквадор	896	4 678 269	н. д.	н. д.	н. д.	5 795 830 000	47,14%
Уругвай (а)	33	129 752	12 161 632	40 309 925	28 295 410	45 851 314	6,03%
Чилі (а)	41	1 120 000	1 161 000 000	325 000 000	667 000 000	2 598 000 000	9,39%
ВСЬОГО по інших країнах	1 079	9 319 935	2 278 250 498	1 525 781 780	905 501 718	9 870 848 904	26,21%
ВСЬОГО по Латинській Америці	2 446	20 834 517	35 045 913 094	31 887 018 301	8 186 435 434	57 344 533 528	6,39%

ПІВНІЧНА АМЕРИКА

ЧЛЕНИ ВРКС	Кількість КС	Кількість членів	Заощадження та пайові внески	Кредитний портфель	Резерви	Активи	Проникнення*
Канада	771	10 229 741	136 199 871 601	245 778 370 733	23 836 989 036	296 852 210 374	43,75%
Сполучені Штати Америки	6 960	95 059 566	889 579 460 018	605 270 928 919	106 800 697 049	1 034 868 668 397	45,39%
ВСЬОГО по Північній Америці	7 731	105 289 307	1 025 779 331 619	851 049 299 652	130 637 686 085	1 331 720 878 771	45,23%

ТИХООКЕАНСЬКИЙ РЕГІОН							
ЧЛЕНИ ВРКС	Кількість КС	Кількість членів	Заощадження та пайові внески	Кредитний портфель	Резерви	Активи	Проникнення*
Австралія	103	4 504 000	71 697 009 666	72 977 681 905	7 117 418 900	90 070 936 696	30,09%
Нова Зеландія	19	197 593	544 797 351	426 919 330	108 565 707	673 510 329	6,87%
Папуа Нова Гвінея (с,а)	20	413 192	198 000 000	74 000 000	52 000 000	223 000 000	10,58%
ВСЬОГО по членах	142	5 114 785	72 439 807 016	73 478 601 235	7 277 984 607	90 967 447 026	23,52%
Інші країни							
Мікронезія (f,а)	4	2 195	2 026 046	н. д.	1 957 370	4 153 271	3,21%
Самоа (f)	4	1 647	543 980	н. д.	163 532	2 323 193	0,47%
Соломонові острови (а)	13	5 395	3 293 875	3 323 070	н. д.	н. д.	1,53%
Східний Тимор (f)	31	4 425	897 323	1 067 863	н. д.	1 424 943	0,70%
Тонга	55	3 124	н. д.	н. д.	53 909	1 149 462	5,10%
Фіджі	29	15 243	19 759 406	20 834 400	н. д.	24 264 141	2,58%
ВСЬОГО по інших країнах	136	32 029	26 520 630	25 225 333	2 174 811	33 315 012	1,56%
ВСЬОГО по Тихоокеанському регіону	278	5 146 814	72 466 327 647	73 503 826 568	7 280 159 418	91 000 762 037	21,62%

ВСЬОГО	Кількість КС	Кількість членів	Заощадження та пайові внески	Кредитний портфель	Резерви	Активи	Проникнення*
Члени (включаючи афілійованих та асоційованих)	17 496	138 807 235	1 161 497 936 250	974 062 344 655,6	149 620 079 057,3	1 506 926 956 838,1	15,93%
Інші країни	38 456	61 436 606	131 758 255 944	109 756 641 662,5	12 190 215 737,6	187 022 484 488,8	3,57%
ВСЬОГО У СВІТІ	55 952	200 243 841	1 293 256 192 194	1 083 818 986 318	161 810 294 795	1 693 949 441 327	7,72%
Дані Європейської Асоціації кооперативних банків станом на 20 грудня 2011 року							
	3807	56 360 456	5 092 019 837 108	5 222 867 057 711	н. д.	9 001 775 239 871	

* Проникнення вираховується як відношення кількості членів кредитних спілок до економічно активного населення від 15 до 64 років.

н. д. — немає даних.

(а) Дані станом на 31 грудня 2011 року.

(б) Дані від Західно-Африканського Центрального Банку.

(с) Дані від Асоціації Азіатської Конфедерації Кредитних спілок.

(д) Дані від Карибської Конфедерації Кредитних спілок.

(е) Дані системи міжнародного розвитку Дежарден.

(ф) Дані від Конфедерації Ліги Кредитних Спілок Океанії.

ІХ ЗВІТНО-ВИБОРНА КОНФЕРЕНЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ СВІТОВОЇ КООПЕРАТИВНОЇ РАДИ

20 серпня 2013 року у Львові в рамках Х Світового Конгресу Українців пройшла ІХ Звітно-виборна Конференція Української Світової Кооперативної Ради. У Конференції взяли участь члени УСКР — представницькі делегації НАКСУ та ВАКС від України, Централі Українських Кооператив Америки (ЦУКА), Української Кооперативної Ради Канади (УКРК).

До складу делегації НАКСУ увійшли практично всі члени новообраної Ради НАКСУ, засідання якої відбулось напередодні, 19 серпня, члени Наглядового комітету та керівники Виконавчої дирекції. Учасниками Конференції були директор департаменту регулювання та нагляду за кредитними установами та бюро кредитних історій Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Геннадій Дмитренко, заступник голови Львівської облдержадміністрації Сергій Василенко, заступник голови Львівської обласної ради Валерій П'ятак, журналісти. Загалом у Конференції взяли участь понад 80 делегатів, з них 22 делегати — з правом голосу згідно зі Статутом УСКР. Головував на Конференції Президент УСКР Ігор Ляшок.

Конференція була урочисто розпочата державним гімном та привітаннями учасників та поважних гостей. Першим привітальну промову виголосив Президент УСКР Ігор Ляшок. Заступник голови Львівської обласної ради Валерій П'ятак подякував за можливість поспілкуватися з найавторитетнішими представниками громад із різних країн: „Я з великою вдячністю звертаюся до керівництва Ради, до тих лідерів, які останні десятиріччя максимально допомогли Україні, щоб кредитний рух у нас відновився, щоб він почав функціонувати на засадах, на тих стандартах, на яких функціонує в Канаді, Америці, Австралії. Ми переконані, що кредитний рух повинен розвиватися”.

Директор департаменту Нацкомфінпослуг Геннадій Дмитренко привітав учасників зборів від імені Голови Нацкомфінпослуг Бориса Візірова. Він зазначив, що „активний розвиток кредитно-кооперативного руху в Україні дуже важливий як для економіки нашої держави, так і для її громадян”. Пан Дмитренко висловив подяку іноземним членам УСКР за активне сприяння розвитку українського кооперативного руху за кордоном і запросив до співпраці у процесі розбудови та удосконалення кредитно-кооперативного ринку України шляхом обміну

досвідом та впровадження конкретних заходів. На завершення свого виступу Геннадій Дмитренко особливо наголосив, що Національна комісія, що здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг, як безпосередній регулятор кредитного сектора, завжди готова до конструктивного діалогу з ринком заради його ефективного розвитку. „Я вірю, що спільними зусиллями з Національною асоціацією кредитних спілок України, Всеукраїнською асоціацією кредитних спілок, а також з нашими іноземними партнерами, функціонування кредитного ринку України буде відповідати європейським стандартам, що позитивно вплине на економіку нашої держави і стабілізує довіру споживачів до кредитних послуг в Україні”.

Заступник голови Львівської облдержадміністрації Сергій Василенко побажав учасникам урочистих зборів плідної роботи, об'єктивного бачення та критичного мислення. «Незважаючи на те, що проживаєте за кордоном, ви дбаєте про Україну та український народ. Зі свого боку ми будемо втілювати усі ваші напрацювання, побажання та прохання на благо нашої держави», — сказав у привітальному слові Сергій Василенко.

Після офіційних привітань гостей та затвердження протоколу попередньої Конференції учасники перейшли до розгляду питань порядку денного. Президент УСКР Ігор Ляшок виступив зі звітом про роботу УСКР з 2008 по 2013 рік (текст доповіді читайте на стор. 13). Скарбник УСКР Богдан Ватраль ознайомив учасників зборів з фінансовим звітом Кооперативної Ради, зі зві-

том Контрольної Комісії УСКР виступила Катерина Калустова.

Наступними учасники Конференції заслухали звіти керівників централей — членів УСКР про роботу протягом останніх 5 років. Від ЦУКА виступив Богдан Савицький, від УКРК — Ольга Шевель, від НАКСУ — Петро Козинець (текст доповіді читайте на с. 21), від ВАКС — Марія Голонська.

Далі, відповідно до регламенту, учасники Конференції затвердили звіти керівних органів УСКР та ознайомились із проектом змін до Статуту УСКР. Нагадаємо, у квітні цього року на останньому засіданні Екзекутивного Комітету УСКР було підняте питання щодо оптимізації структури органів управління УСКР шляхом ліквідації Екзекутиви та скорочення кількісного складу Ради директорів з покладенням на неї одночасно представницьких і виконавчих функцій. Крім того, до проекту змін до Статуту була внесена пропозиція щодо можливості набуття членства в УСКР окремою кредитною спілкою з країни, де відсутня централь. Пропозиції зі змінами до Статуту були прийняті учасниками Конференції одноголосно.

Далі учасники зборів перейшли до виборів керівних органів УСКР. До складу Ради Директорів увійшли: Богдан Курчак, Андрій Горбачевський (США), Ярослава Каменецька, Ольга Шевель (Канада), Валентин Микитенко (Австралія), Ірина Драгомирецька, Петро Козинець (Україна). Головою Ради директорів УСКР було обрано Президента УКРК Ольгу Шевель.

До складу Контрольної Комісії увійшли: Богдан Савицький (США), Ярослав Пришляк, Наталя Бунза-Іваницька (Канада), Катерина Калустова, Галина Шатирко (Україна).

Після обрання керівних органів УСКР на Конференції було піднято питання щодо проблем реформування ринку кредитних спілок України. Людмила Кравченко зачитала проект звернення Української Світової Кооперативної Ради до Президента України В. Януковича, текст якого був попередньо узгоджений з ВАКС, з проханням підтримки розвитку національної системи кредитної кооперації та залучення професійних об'єднань до обговорення стратегії розвитку кредитно-кооперативної системи України. Делегати Конференції одногolosно підтримали дане звернення, текст якого був направлений Президентові України, до Кабінету Міністрів України та Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (додається).

Наприкінці Конференції Євген Дзюба, голова спостережної ради КС „Сватова-Лучка” з Луганської області, користуючись нагодою, подякував керівництву і членам УСКР за підтримку щорічного фестивалю поезії Т. Шевченка, наголосивши, що такі культурні заходи мають велике значення у справі патріотичного виховання молоді.

Директор Львівської аграрної дорадчої служби Іван Паньків ознайомив присутніх з основними напрямками роботи цієї благодійної організації і наголосив на важливості співпраці з кредитними спілками для підтримки сільгоспвиробників.

Після закриття Конференції відбулось урочисте прийняття, на якому представники української світової кредитно-кооперативної спільноти, об'єднані УСКР, мали нагоду невимушено поспілкуватися та поділитися досвідом.

Делегація УСКР також взяла активну участь у ювілейному X Світовому Конгресі Українців, який проходив 20-22 серпня у Львові. Як відомо, УСКР завжди була і лишається вагомою складовою частиною СКУ. Про це було красномовно сказано і у звітній доповіді Президента СКУ Євгена Чолія, який зазначив, що за п'ятирічний період УСКР та українські кредитівки США та Канади, що входять до її складу, надали на підтримку СКУ понад 300 тисяч доларів США. Під час Конгресу представники УСКР мали численні зустрічі з відомими політиками та державними діячами України.

ЗВЕРНЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ СВІТОВОЇ КООПЕРАТИВНОЇ РАДИ ДО ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Президенту України
пану Януковичу В.Ф.

Копія:

Кабінет Міністрів України

Національна комісія, що здійснює
державне регулювання у сфері ринків
фінансових послуг

Вельмишановний Вікторе Федоровичу!

Перш за все дозвольте від імені українських кооператорів США, Канади, Австралії та України подякувати Вам за увагу та розуміння важливості ролі кредитної кооперації, що відродилася на теренах незалежної України у 1992 році та ось уже більше 20 років служить мільйонам простих українців. Адже цивілізоване соціально-орієнтоване взаємокооперування грошовими коштами фізичних осіб, яке залишається поза сферою інтересів банківського сектору економіки, може здійснюватися лише за допомогою та за наявності кредитно-ощадних кооперативів, класичним різновидом яких є кредитні спілки. Підтвердженням цього є статистичні дані, які свідчать про те, що сьогодні понад 200 мільйонів осіб у 101 країні світу є членами 56 тисяч кредитних спілок. При цьому, розвиток кредитно-кооперативного сектору зазвичай забезпечується не тільки за наявності державного регулювання та контролю, але й за умови всебічної державної підтримки.

Саме тому вкрай важливим є визначення напрямів реформування системи кредитної кооперації України, яке знайшло своє відображення в рамках Національного плану дій на 2013 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», а також, висловлена Вами у Вашому щорічному Зверненні до Верховної ради України позиція щодо необхідності розвитку кредитної кооперації на селі. Однак, наразі на жаль не існує спільної стратегії розвитку кредитно-кооперативної системи України, узгодженої між її учасниками та органами державними влади. Натомість мають місце ініціативи, зокрема, з боку Національного банку України щодо заборони залучення кредитними спілками України вкладів на депозитні рахунки, які за оцінками представників як системи кредитної кооперації України, так і світового руху кредитних спілок не є прийнятними і є такими, що не узгоджуються з регулюванням діяльності кредитних спілок в інших країнах Європи, включаючи Євросоюз.

Вкрай важливо, що нашу стурбованість щодо вищевказаного законопроекту поділяє й Адміністрація Президента України, зазначивши про негативні наслідки імплементації запропонованої Національним банком України моделі реформування існуючої системи кредитної кооперації. Більше того, на наше переконання реалізація законодавчої ініціативи Національного банку України по суті неминуче призвела би не до реформування та розвитку національної системи кредитної кооперації, а до ліквідації сучасного ринку взаємного соціально-орієнтованого мікрокредитування та знищення кредитних спілок як різновиду небанківських кооперативних фінансових установ. Ми віримо, що надалі підготовка відповідного законопроекту буде проводитися відповідальними за це органами державної влади з повним дотриманням визначеного Вами курсу на розвиток, а не на знищення системи кредитної кооперації України. Також, ми сподіваємося, що процес удосконалення законодавства, яке

регулює діяльність кредитних спілок України, буде супроводжуватися відкритим професійним діалогом і таким чином громадяни України, які є власниками та користувачами послуг кредитних спілок, матимуть реальну можливість висловити свою позицію з даного приводу. При цьому, ми розраховуємо, що під час пошуку оптимальної для сучасної України моделі кредитної кооперації буде повною мірою враховуватися найкращий світовий досвід та міжнародна практика. Зі свого боку ми проголошуємо готовність взяти саму активну участь у розробці оптимальної моделі та законодавчих актів України щодо реформування та розвитку національної системи кредитної кооперації і просимо Вас сприяти залученню до цієї діяльності представників наших організацій, які протягом багатьох років працюють в системі кредитної кооперації України і світу.

Ми закликаємо Вас, вельмишановний Вікторе Федоровичу, як гаранта дотримання конституційних прав громадян України і надалі тримати під своїм особистим контролем питання подальшого розвитку національної системи кредитної кооперації. Адже розвиток цієї системи безпосередньо пов'язаний з надіями на гідне майбутнє сотень тисяч пересічних українців, десятків тисяч підприємців та фермерів, тисяч територіальних, професійних і релігійних громад.

З повагою та з надією на Вашу подальшу підтримку,

**Президент Української світової
кооперативної ради (УСКР)**

Львів

20 серпня 2013 р.

ЗВІТ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНСЬКОЇ СВІТОВОЇ КООПЕРАТИВНОЇ РАДИ ІГОРЯ ЛЯШКА З 2008 РОКУ ПО 2013 РІК

World Council of Ukrainian Cooperatives
Українська Світова Кооперативна Рада

2315 West Chicago Avenue, Chicago IL 60622
Tel: +1.773.489.0050 Fax: +1.773.489.0217
email: ilaszok@selfreliance.com
www.wcuc.org.ua

Звіт Президента Української Світової Кооперативної Ради Ігоря Ляшка з 2008 року по 2013 рік

Рада Директорів Української Світової Кооперативної Ради, вибрана на 5-тирічну каденцію, складається з наступних осіб: Ігор Ляшок – Президент, Ольга Заверуха – Віце Президент, Петро Козинець – Секретар, Богдан Ватраль – Скарбник; члени: Павло Бурлай, Володимир Войтович, Сергій Гошовський, Тамара Денисенко, Михайло Калимін, Людмила Кравченко, Богдан Курчак, Валентин Микитенко, Володимир Пилишенко, Оксана Процюк-Чиж, та Ольга Шевель.

У серпні 2008 року відбулися зустрічі під час перебування в Києві:

- Ліна Савельєва - виконавчий директор Всеукраїнської Асоціації Кредитних Спілок;
- Богдан Козій - керівник проекту Канадської програми зміцнення Кредитних Спілок в Україні;
- Іван Вишневський - голова правління програми захисту вкладів.

В листопаді 2008 року відбулося перше засідання Екзекутивного Комітету в місті Ньюарк, Нью Джерсі, США. Також присутнім був Голова Спеціальної Комісії Богдан Кекіш. На засідання обговорено:

- Активніше проявлятися в репрезентації Світової Кооперативної Ради на різноманітних конференціях, форумах, та на щорічних зібраннях членів асоціації.
- Короткострокове та довгострокове стратегічне планування
- Інвестиційний проект для кредитних спілок України.
- Створення власної інтернет сторінки.
- Формування архівних матеріалів діяльності УСКР
- Затвердження Спеціальної Комісії для роботи по рекомендаціях реконструкції Української Світової Кооперативної Ради.

2009

Січень 2009 року, зустріч із президентом програми Захисту Вкладів Андрієм Оленчиком в місті Ньюарк, штат Нью Джерсі, США.

27 лютого 2009 року Спеціальна Комісія провела своє зібрання в Києві, Україна.

Присутніми були: Ростислав Гайдаєнко, Галина Жулинська, Людмила Кравченко, Андрій Оленчик, та секретар Екзекутивного Комітету УСКР Петро Козинець. Обговорено:

- Пряме членство всіх крайових централей кредитних спілок незалежно від їхньої кількості в даній країні.
- Щорічний членський внесок кожної централі має складати частку суми пропорційну загальним активам всіх спілок-членів даної централі.
- Можливість реєстрації та переносу головного бюро УСКР в Україну, як міжнародна міжгромадська організація.

5 червня 2009 року, відбулось друге засідання Екзекутивного Комітету в місті Виппані, Нью Джерзі, США. Було продискутовано такі питання:

- Запропоновано Ігорю Рудко зайняти посаду голови Статутової Комісії разом із членами: Богдан Кекіш (США) Володимир Войтович (Австралія), Євген Дзюба (Україна) та Тарас Підзameцький (Канада)
- Екзекутивний Комітет підготував рекомендації щодо нового Статуту відповідно до кількості голосів на асоціацію, оплати внесків, та кількість вибраних делегатів правом голосування.
- Був затверджений річний бюджет на 2009 рік.
- Надзвичайний з'їзд Української Світової Кооперативної Ради попередньо запланований на червень 2010 року в Україні.
- Виділені головні тези звітів, які будуть видрукувані в журналі для з'їзду наступного року.
- Дослідити можливості формування Асоціацій Українських Кредитних Спілок на території колишнього Радянського Союзу.
- Продовжити пошук можливості для Української Світової Кооперативної Ради стати повноцінним членом Всесвітньої Ради Кредитних Спілок.

У червні 2009 року, президент УСКР був присутній на святкуванні 15-ої річниці НАКСУ в Києві та Мукачеві. НАКСУ була першою асоціацією кредитних спілок сформованою після проголошення Україною своєї незалежності. У 2009 р. понад 160 кредитних спілок були членами НАКСУ. При нагоді я також відвідав першу сформовану в самостійній Україні кредитну спілку "Вигода" в Стрию, де особисто познайомився з головою правління Марією Сюма. Також я мав можливість зустрічатись і спілкуватись над вирішенням проблем і питань кредитних спілок в країні з такими особами:

- Сергій Михайленко – заст. Голови Державної Комісії з регулювання ринків фін. послуг України;
- Вадим Лювич - Директор Ліги Кредитних Спілок Росії
- Андрій Оленчик - Президент програми захисту вкладів
- Ірина Драгоморецька - Канадська програма зміцнення Кредитних Спілок в Україні;
- Ростислав Гайдаєнко - Всеукраїнська асоціація кредитних спілок військовослужбовців.

20-21 серпня 2009 року відбулись річні загальні збори Ради Директорів СКУ у приміщенні Львівського Політехнічного Інституту. Представниками від УСКР були Ігор Ляшок та Петро Козинець та запрошений гість Володимир Сидоровський, президент Кредитної Спілки Анісія у Львові. Ігор Ляшок відзвітував про роботу УСКР від вересня 2008 по червень 2009 року.

У перший день зборів завітала діючий Прем'єр Міністр України Юлія Тимошенко. Вечером при перекусці, на якій ми з Петром Козинцем були присутніми, Прем'єр Міністр відкрила вечір запитів та пропозицій і я звернув увагу Прем'єр Міністра на те, що уряд України допомагає банковому сектору під час фінансової кризи, а кредитні спілки, які є частиною фінансового сектора, є повністю ігноровані. Після офіційного закінчення вечері, ми з Петром Козинцем підійшли до Прем'єр Міністра і мали коротке особисте спілкування. Ми в деталях описали становище кредитних спілок в Україні і Прем'єр Міністр пообіцяла глибше вивчити дану ситуацію.

23 серпня 2009 року, зустріч із Президентом України Віктором Ющенком по наслідкам теперішньої кризи і як вона впливає на кредитні спілки в Україні.

25 серпня 2009 року відбулось засідання делегатів від СКУ з Прем'єр Міністром і членами її Кабінету. Ми з Богданом Ватралем були частиною делегації від СКУ. Президент СКУ Євген Чолій звернув увагу на ситуацію кредитних спілок в Україні й згадав потребу

державної допомоги у вигляді державних гарантій на членських внесках, яке вже відбуло своє перше читання у Раді. Опісля виявилась нагода задати ще кілька запитань, і я підкреслив, що Кредитні Спілки в Україні не конкурують з банками, а навпаки. Види та суми позик, яких переважна більшість кредитних спілок видають своїм членам, не можуть бути отриманими з банкового сектора. По-друге, два з половиною мільйонів членів кредитних спілок являються також власниками тих кредитних спілок. Кредитні спілки не продають фондові цінні папери (акції), тому будь-яка поміч від держави могла б конкретно індивідуально вплинути на мільйони громадян України, в порівнянні до допомоги в банківський сектор, де скористають лише власники цінних фондових паперів (акцій), хто в багатьох випадках навіть не є громадянами України.

27 серпня 2009 року відбулась зустріч із Василем Пасічником, Виконавчим Директором відділу Банківського Регулювання та Нагляду у Національному Банку. Присутніми були Богдан Ватраль, Петро Козинець, та Ігор Ляшок. Пан Пасічник добре ознайомлений з кредитними спілками, бо мав нагоду працювати з ними від середини 90-их. Ми провели дискусію на тему сьогоденної ситуації кредитних спілок в Україні, та запитали, чи Національний Банк міг би якось допомогти в даній ситуації. Пан Пасічник пообіцяв нам, що при можливості Національний Банк підтримає рух кредитних спілок.

Того ж дня також відбулось засідання асоціації кредитних спілок України, на якому було продискутовано шляхи кооперативної праці як одного руху кредитних спілок під парасолею УСКР для досягнення спільних цілей. Присутніми були: Ростислав Гайдієнко, Галина Жулинська, Ліна Савельєва, Богдан Ватраль, Петро Козинець, та Ігор Ляшок.

19 вересня 2009 року, присутній на зустрічі ексекютиви ЦУКА в приміщенні українського посольства зі звітом про працю УСКР на сьогодні та плани на наступний рік.

22 вересня 2009 року, Президент України Віктор Ющенко відвідав Український Музей в Нью Йорку. Там я мав нагоду пригадати президентові про його підтримку надану кредитним спілкам в попередні роки, і попросив його допомоги в сьогоденній ситуації, в якій опинились кредитні спілки України. Я також передав йому лист, який не міг передати Президентові особисто під час мого попереднього перебування в Україні.

18 листопада 2009 року, присутній в ООН на поминальному відзначенні 76-ої річниці Голодомору.

23 листопада 2009 року, зустріч із Послом України д-ром Олегом Шамшуром в Амбасаді у Вашингтоні і дискусія про сьогоденню ситуацію кредитних спілок в Україні.

24 листопада 2009 року, зустріч із Послом США в Україні Джаном Теффтом у Державному Департаменті, з проінформуванням про ситуацію кредитних спілок в Україні, наших цілей та просьбою.

2010

Від серпня 2009 до червня 2010 р. Екзекутивний Комітет УСКРади відбув три засідання, головне для підготовки позачергової конференції 27 травня 2010 р. в Києві. УСКР виготовив журнал про історію і сучасний стан українського кооперативного руху зі звітами всіх асоціацій українських кредитних спілок. Журнал видруковано в тиражі 500 примітників. Також створено веб-сторінку УСКРади: www.wcuc.org.ua

22 травня 2010 року, у день переховування видатного українського поета, відбувся біля пам'ятника Т.Г.Шевченкові у селі Свистунівка Сватівського району Луганської області Фестиваль поезії Т.Г.Шевченка. Фестиваль проходить за ініціативою РО ВУТ «Просвіта» (керівник Є.Дзюба). Журі та глядачі мали змогу прослухати вірші відомих українських поетів, місцевих поетів, авторські вірші учнів. Конкурсантів було 70, а загалом у фестивалі було задіяно більше 100 школярів. Фестиваль вдалося провести дякуючи спонсорам: Українська Світова Кооперативна Рада (І.Ляшок), ВУТ «Просвіта» ім.Т.Г. Шевченко (П.Мовчан), НАКСУ (П.Козинець), Сватівська РДА (В.Мормуль), Сватівський міський голова М. Шерстюк, КС «Сватова-Лучка» (Є.Дзюба). Працю «Просвіти» у проведенню фестивалів також підтримує Фундація «Самопоміч» УАФКС «Самопоміч».

26 травня 2010 року, Звітно-виборча Конференція Всеукраїнської Асоціації Кредитних Спілок України.

28 травня 2010 року Звітно-виборча Конференція Національної Асоціації Кредитних Спілок України.

У серпні 2010 року відбулися збори Ради Директорів Світового Конгресу Українців у Перемишлі, Польща. Українську Світову Кооперативну Раду (УСКР) на зборах представляли президент Національної Асоціації Кредитних Спілок України (НАКСУ) Петро Козинець, заст. голови УСКРади Ольга Шевелій та голова УСКРади Ігор Ляшок.

Опісля відбулися зустрічі в Києві з представниками двох асоціацій кредитних спілок України, НАКСУ і Всеукраїнської Асоціації Кредитних Спілок (ВАКС). Учасники зустрічей обговорили проблематичний стан кредитних спілок в Україні, спричинений сучасною фінансовою кризою та посиленій завалом кількох кредитних спілок, що doprowadило до негативного іміджу кооперативного руху в Україні назагал. Дискусія зосередилася над потребою вплинути на працю урядового бюро Держфінпослуг, яке регулює кредитні спілки й останнім часом встановлює несприятливі вимоги стосовно їх діяльності.

2011

У лютому 2011 року Ольга Заверуха Свинтух, заступник голови УСКР, була учасником конференції Світової Федерації Українських Жіночих Організацій у Нью Йорку на тему «Роля жінок у науці й технології».

У квітні 2011 року УСКРада вислала листа Прем'єр Міністру України Миколі Азарову, запрошуючи його відвідати кредитні спілки у США й переконатися, що кредитні спілки в Україні також можуть успішно працювати на користь своїх членів. Як написано у цьому листі, рух кредитних спілок в Україні "...має, за нашими оцінками, добру перспективу, але потребує підтримки уряду та місцевої влади, а також професійного, партнерського, деідеологізованого ставлення до цього руху з боку урядових фінансових інституцій, особливо Держфінпослуг."

6 травня 2011 року відбулася зустріч у бюро Об'єднаних Націй у Нью Йорку, в якій взяли участь Посол України до ООН Юрій Сергіїв, дорадник Прем'єр Міністра України Микола Петренко та голова УСКР Ігор Ляшок. Обговорено сучасний стан кредитних спілок в Україні та згадано, що посилена, зрівноважена діяльність Держфінпослуг у нагляді кредитівок довела б до підвищення рівня довіри до праці тих кредитних спілок, в яких правління правильно працює. Така співпраця допомогла б їм прожити сучасну фінансову

кризу й надалі допомагати своїм членам. Опісля відбулася друга зустріч голови НАКСУ Петра Козинця з Миколою Петренком на ту ж тему.

У травні 2011 року УСКР виступало як спонсор III обласного Свистунівського фестивалю поезії Т.Г. Шевченка в Луганській області.

У липні 2011 року президент УСКР Ігор Ляшок, член дирекції Людмила Кравченко (Україна) і член резолюційного комітету Тарас Підзameцький (Канада) були учасниками форуму Всесвітньої Ради Кредитних Спілок (World Council of Credit Unions) у Ґласґо, Шотляндія. Учасниками були 1,700 делегатів з 62 країн світу, серед них представницька делегація з України у складі 18-ти осіб. Національна Асоціація Кредитних Спілок України (НАКСУ) є повноправним членом Всесвітньої Ради кредитних спілок ще з 90-их років. Відповідно прапор України вже майже 15 років гордо майорить на світових форумах кредитних спілок. Цього року його виносила віце-президент НАКСУ Людмила Кравченко, яка також представляла Україну на офіційних загальних зборах WOCCU.

У серпні 2011 року відбулися збори Ради Директорів Світового Конґресу Українців у Києві, Україна. Українську Світову Кооперативну Раду (УСКР) на зборах представляли президент Ігор Ляшок, заст. президента Ольга Шевелій (Канада) та секретар Петро Козинець (Україна).

19-21 серпня 2011 р. Президент УСКР Ігор Ляшок був делегатом від Світової Кооперативної Ради на Всесвітньому Форумі Українців в Києві.

21 серпня 2011 року, в рамках чергових загальних зборів СКУ, відбувся круглий стіл з питань ситуації, що склалася в русі кредитних спілок України, зокрема стосунки з державним регулятором кредитних спілок. Фінансова криза боляче вдарила по всіх кредитних спілках і в США, і в Україні. Внесено пропозицію розробити спільний офіційний документ-звернення до нового керівництва ДФП, щоб звернути увагу на позитиви діяльності кредитних спілок і запропонувати систему подальшої взаємодії регулятора з ринком. Необхідно також відновити позитивний імідж кредитних спілок в Україні.

2012

У 2012 році Україна святкувала 20-літній ювілей відродження руху кредитних спілок. У 1992 році українські кооператори з Австралії, Канади і США, відвідавши більшість областей України і зустрівшись з активістами та громадянами, спонукали до відродження кредитної кооперації на рідній землі. І вже у лютому та червні з'явилися перші кредитівки у Кривому Розі та Стрию. КС "Вигода" у Стрию, Львівська Область, по сьогодні успішно працює, і відзначає своє 20-ліття.

18-22 липня 2012 року в місті Стрий, Україна відбувся фестиваль української кооперації "Стрийська ініціатива", святкуючи 20-тиліття відродженого українського кооперативного руху та 20-ліття кредитівки "Вигода" у Стрию. Від УСКР Ради представником на святкуваннях були Оля Шевель і Тамара Денисенко.

7-9 вересня 2012 року в Греції відбулися чергові Загальні Збори Світового Конґресу Українців. Присутніми на зборах від УСКР були Ігор Ляшок, Оля Шевелій та Тарас Підзameцький, член статуткової комісії.

2013

27 квітня 2013 року відбулося чергове засідання Екзекутивного Комітету УСКРади у Виппані, Н.Дж. Всі члени Екзекутивного Комітету були присутні (Ольга Заверуха-Свинтух (Канада), Богдан Ватраль (США), Петро Козинець (Україна), Ольга Шевель (Канада), Богдан Курчак і Тамара Денисенко (США)). Обговорено чергові 5-тирічні звітно-виборчі збори УСКРади. Екзекутивний Комітет прийняв рішення провести чергову звітно-виборчу Конференцію УСКР 20 серпня поточного року у Львові у приміщенні Національного університету "Львівська політехніка" (початок реєстрації о 9.00, початок засідання о 9.30). Згідно зі Статутом, офіційно від кожної централі має бути по 5 делегатів з правом голосу, інші будуть запрошені без права голосу.

Члени Екзекутивного Комітету у питанні "Різне" прийняли рішення, відповідно до Статуту УСКР, делегувати від Ради Директорів УСКР до номінаційної комісії Богдана Ліщишина (Канада). Екзекутивний Комітет також схвалив традиційну фінансову підтримку щорічного Свистунівського фестивалю поезії Т.Г. Шевченка, який проходить у с. Свистунівці Сватівського району Луганської області (Україна).

7 травня 2013 року в Українському інституті м.Нью-Йорк (США) відбулась зустріч Президента Української Світової Кооперативної Ради Ігоря Ляшка з Міністром закордонних справ України Леонідом Кожарою. В ході зустрічі були обговорені питання про стан розвитку кредитних спілок в Україні та участь у цьому процесі української кооперативної громадськості США та Канади. В ході зустрічі Президент УСКР офіційно запросив Міністра прийняти участь у Звітно-виборчій Конференції УСКР, що відбудеться 20 серпня у Львові.

17 по 23 червня 2013 Ігор Ляшок, Президент Української Світової Кооперативної Ради, перебував з робочим візитом в Україні. Головною метою візиту було питання підготовки до проведення IX звітно-виборчої Конференції УСКР, яка має відбутися у Львові 20 серпня поточного року.

В ході візиту Ігор Ляшок обговорив необхідні організаційні питання з Президентом НАКСУ Петром Козинцем та віце-президентом Людмилою Кравченко, Головою правління ВАКС Галиною Шатирко та Головою правління кредитної спілки „Анісія” (м. Львів) Володимиром Сидоровським, як представником господарів місця проведення звітно-виборчої Конференції УСКР.

Президент УСКР Ігор Ляшок та Секретар Екзекутиви УСКР, Президент НАКСУ Петро Козинець мали робочу зустріч з Міністром закордонних справ України Леонідом Кожарою, який підтвердив свою готовність взяти участь у звітно-виборчій Конференції УСКР. Під час зустрічі також обговорювалися проблеми на ринку кредитних спілок України та шляхи їх вирішення.

Також було проведено робочу зустріч Президента УСКР Ігоря Ляшка та Секретаря Екзекутиви УСКР, Президента НАКСУ Петра Козинця з Борисом Візіровим, Головою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України. У зустрічі також брав участь член Національної комісії Юрій Назаренко. Голова Комісії прийняв запрошення від Президента УСКР взяти участь у майбутній звітно-виборчій Конференції у Львові. Ігор Ляшок проінформував про актуальні аспекти діяльності УСКРади та рухів кредитних спілок, що входять до її складу.

Представницька Діяльність

Праця Президента Української Світової Кооперативної Ради складається із представницької функції. Коли не було можливо бути особисто присутнім, вислано заздалегідь лист-привітання:

- На річних конференціях Української Світової Кооперативної Ради
- На річних Загальних Зборах кредитівок – членів УКСРади.
- На річних конференціях Конгресу українських кредитних спілок Канади
- На засіданнях управи Світового Конгресу Українців
- На зборах головної управи й ексекютиви УСКРади

Кореспонденція

17 жовтня 2008 року. Вітання Українській Кооперативній Раді Канади з нагоди річних загальних зборів.

24 жовтня 2008 року. Вітання Українській Федеральній Кредитній Спілці Рочестер, Нью Йорк з нагоди 55-літнього ювілею створення кредитівки.

11 листопада 2008 року. Вітання раді Українських Кредитних Спілок Канади з нагоди 15-ліття створення проекту "Кредитні спілки для України".

10 грудня 2008 року. Вітання Тамарі Ґалло – нововибраному президентові Українського Конгресового Комітету Америки.

6 лютого 2009 року, лист Сергію Михайленко, заст. Голови державного комісії з регулювання фінансових послуг України про плідну співпрацю між державною агенцією і кредитними спілками в Україні.

7 листопада 2009 року, лист-запрошення Петрові Кріп (Pete Crear), Президентові Всесвітньої Ради Кредитних Спілок (WOCCU) на конференцію УСКР, що відбудеться 27 травня 2010 р. В Києві та запит о можливість, щоб УСКР стала асоційованим членом WOCCU.

20 листопада 2009 року, головному Послу України в Сполучених Штатах Америки Олегові Шамшуру надіслане запрошення на конференцію УСКР, яка відбудеться 27 травня, 2010 року в місті Києві.

20 листопада 2009 року, запрошення Президентові/Генеральному директору НАФКС Фредові Бекеру на конференцію УСКР, яка відбудеться 27 травня, 2010 року в місті Києві.

27 листопада 2009 року, лист до Юлії Тимошенко у справі сьогодишньої ситуації кредитних спілок України та необхідність державної допомоги.

27 листопада 2009 р Лист до Президента України Віктора Ющенка, з проською допомогти кредитним спілкам в Україні

У березні 2010 р. вислано листи до Всеукраїнської Асоціації Кредитних Спілок, на руки голови Ліни Савельєвої, і Всеукраїнської Асоціації Кредитних Спілок Військовослужбовців та Працівників Силових Відомств, на руки голови Ростислава Гайдаєнка, з виясненням вимог щодо вступу в членство в УСКРаду.

У квітні 2010 р. вислано запрошення на позачергову Конференцію Української Світової Кооперативної Ради 27 травня 2010 року в Києві. Запрошення отримали:

- Посол США в Україну Джан Теффт
- Посол Канади в Україну Дж. Данієл Карон
- Президент України Віктор Ф. Янукович
- Прем'єр-Міністр України Микола Я. Азаров

- Міністр Закордонних Справ України Костянтин І. Грищенко
- Міністр Фінансів України Федір О. Ярошенко
- Віце Прем'єр-Міністр України з питань економіки Сергій Л. Тігіпко
- Перший Заступник Голови Комітету Верховної Ради України з питань бюджету В.В.Лук'яненко
- Голова Державної Комісії з регулювання ринків фінансових послуг України Василь О. Волга
- Заступник Голови Державної Комісії з регулювання ринків фінансових послуг України І.О.Говорун

29 травня 2010 р. вислано листа до Правління Всеукраїнської Асоціації Кредитних Спілок України, повідомляючи їх про прийняття їх у членів УСКРади. Того ж дня вислано також листа до Правління Всеукраїнської Асоціації Кредитних Спілок Військовослужбовців та Працівників Силових Відомств, що їх апіліацію на членство в УСКРаді буде переглянуто на наступному засіданні Ради.

У квітні 2011 року УСКРада вислала листа Прем'єр Міністру України Миколі Азарову, запрошуючи його відвідати кредитні спілки у США й переконатися, що кредитні спілки в Україні також можуть успішно працювати на користь своїх членів. Як написано у цьому листі, рух кредитних спілок в Україні "...має, за нашими оцінками, добру перспективу, але потребує підтримки уряду та місцевої влади, а також професійного, партнерського, деідеологізованого ставлення до цього руху з боку урядових фінансових інституцій, особливо Держфінпослуг."

У березні 2012 року вислано листи до асоціацій кредитних спілок України у справі можливого святкового відзначення 20-ліття кооперативного руху в Україні.

3 липня 2012 року вислано листа-поздоровлення до КС "Вигода" на руки голови правління, пані Марії Сюми, з нагоди святкування ювілейного 20 тиліття Кредитної Спілки.

У червні 2013 року вислано листи-запрошення на цьогорічну Звітно-виборчу Конференцію УСКР, що буде проходити 20 серпня у м. Львові будуть запрошені керівники:

- Міністерства закордонних справ (Леонід Кожара);
- Національної Комісії з регулювання ринків фінансових послуг (п.Візіров та п.Назаренко);
- Комітету Верховної Ради з питань фінансів;
- Посольства США та Канади;
- Державної Адміністрації та обласної Ради Львівської області;
- Національного Університету "Острозька Академія";
- Національного Університету "Києво-Могилянська Академія";
- Державного фонду гарантування вкладів (Андрій Оленчик);
- Американської програми технічної допомоги «Агроінвест».

З кооперативним привітом,

Ігор Ляшок
Президент

ЗВІТ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ НАКСУ У 2008-2013 РОКАХ

Доповідь Президента НАКСУ П. Козинця на IX Звітно- виборній Конференції УСКР

Екскурс в історію

В наступному році НАКСУ відмічає свій 20-річний ювілей. За ці майже 20 років Національна асоціація разом з усіма кредитними спілками України переживали різні часи. Умовно їх можна поділити на декілька періодів:

1992 – 1996 роки — період зародження та становлення кредитних спілок та НАКСУ. Це період дикої суперінфляції, становлення національної валюти, а з іншого боку — період ентузіазму та безкорисливої самовіддачі перших ініціаторів відродження кредитно-кооперативного руху.

1996 – 1999 — період зміцнення кредитних спілок в Україні та побудови системи НАКСУ. Період впровадження правил гри на ринку, підтримка міжнародних інституцій та проектів технічної допомоги, створення інфраструктури НАКСУ.

1999 – 2002 роки — період випробування першою фінансовою кризою та становлення самодостатності кредитних спілок та НАКСУ. Це період трикратного збільшення курсу національної валюти, практично відсутності зовнішньої підтримки та переходу на самодостатність як кредитних спілок, так і НАКСУ.

2002 – 2008 роки — період динамічного розвитку руху кредитних спілок, економічної стабільності в державі та зміцнення НАКСУ. Це був період стабільності національної валюти, росту економіки, фінансового зміцнення кредитних спілок та НАКСУ, розвитку фінансових програм асоціації, повноцінної державної підтримки.

В той же час це був період і певних перекосів, розшарування кредитних спілок по

розміру активів, певної комерціалізації діяльності частини кредитних спілок та неадекватної оцінки та реакції на ці явища з боку державного регулятора. Траплялося в кредитних спілках, а частково і в НАКСУ, явище, яке російською мовою влучно характеризується як „головокружение от успехов”. (запаморочення від успіху)

Кінець 2008 – 2010 рік — період фінансової та економічної кризи, кризових явищ в кредитних спілках, падіння довіри до системи. Це період різкого збільшення прострочених кредитів практично у всій системі, гучних скандалів у цілому ряду кредитних спілок. Держава від кредитних спілок повністю відвернулася.

2011 – теперішній час — період рецесії. Падіння ринку припинилося, але повноцінного ренесансу не відбувається. Це період масового антипіару, небаченої на інших ринках плинності кадрів держрегулятора і, від-

повідно, непослідовність в його діях, відсутність державної волі у вирішенні проблемних питань, формування негативної думки у населення через засоби масової інформації, а нерідко і з боку державних органів щодо кредитних спілок.

НАКСУ за 20 років

За свою 20-річну історію Національна асоціація кредитних спілок України в законодавчих питаннях та питаннях лобіювання:

- була головним розробником та лобістом Указу Президента України про кредитні спілки та Типового статуту кредитної спілки, затвердженого Національним банком у 1993 році (мова йде про Оргкомітет);

- ввела в діяльність спілок де-факто поняття внесків пайового типу та внесків депозитного типу, що було прийнято державою і використовувалось до 2002 року;

- пролобіювала в Державній податковій Адміністрації принцип неприбутковості діяльності кредитних спілок через спеціальне роз'яснення;

- завдяки НАКСУ цей принцип пізніше був закріплений офіційно законодавчо;

- до 1998 року було розроблено та впроваджено систему нормативів діяльності, внутрішніх положень, рейтингову систему оцінки фінансового стану, звітність та програмний продукт для обробки та аналізу звітності. Все це було впроваджено спочатку в системі НАКСУ, а потім передано до державного регулятора і взято за основу нормативної бази в державі;

- у 1998 – 1999 роках НАКСУ було розроблено та пролобіювано новий Закон про кредитні спілки, який був прийнятий Указом Президента України в 1999 році, але згодом, на жаль, був відхилений парламентом;

- НАКСУ постійно лобіювала необхідність створення державного регулятора, брала активну участь в розробці положень про його діяльність, а після його створення передала регулятору всі свої напрацювання та підтримала кадри;

- з ініціативи НАКСУ у 2004 – 2007 роках було прийнято десятки постанов Мінагрополітики та Кабінету Міністрів на підтримку розвитку кредитної кооперації на селі;

- НАКСУ брала активну участь в обговоренні та давала свої пропозиції практично по всіх проектах нормативних документів держрегулятора, значна частина з яких у 2002 – 2009 роках враховувалась;

- у 2007 – 2009 роках НАКСУ активно відстоювала в Державній податковій Адміністрації, а потім у Верховній Раді України позицію ринку щодо оподаткування доходів на паї. Завершенням цього стали численні судові процеси з податковими органами, супроводжувані НАКСУ, практично всі рішення були на користь кредитних спілок.

Роль міжнародної допомоги у становленні матеріальної бази системи НАКСУ, її кадрового потенціалу та впровадження спеціальних програм

Починаючи з часів функціонування Оргкомітету по відродженню кредитних спілок в Україні, становленню системи НАКСУ значною мірою сприяла допомога наших партнерів із-за кордону. Зокрема:

- у розробці проекту Указу Президента активну участь брали досвідчені професіонали українських кредитівок зі США та Канади;

- перші 2-3 роки функціонування НАКСУ значною мірою фінансово підтримувались американським проектом технічної допомоги та ЦУКА (Централі Українських кооперативів Америки);

- ЦУКА, і в першу чергу особисто Богдан Ватраль, забезпечили вихід НАКСУ на міжнародну арену. Була налагоджена плідна співпраця з WOCCU, CUNA, страховою компанією CUNA Mutual, Лігою кредитних спілок штату Іллінойс, іншими американськими та міжнародними структурами;

- завдяки Канадському проекту технічної допомоги в НАКСУ були започатковані і сьогодні успішно самостійно функціонує

вже багато років Фонд технічної допомоги кредитним спілкам (стартовий капітал від відшкодування вартості отриманих від Канади кредитними спілками комп'ютерів);

- завдяки стартовому капіталу подарованого Польською Касою Крайовою (після оподаткування 7 тис. \$) в НАКСУ успішно самостійно функціонує фінансова програма „Старт”;

- завдяки програмі Фонду Сороса з кредитування села через кредитні спілки в НАКСУ започатковано Стабілізаційний фонд, який успішно працює й сьогодні;

- завдяки фінансовій допомозі американського мецената Малиновського та кредиту американської кредитної спілки Мідстейт корпорейшн (штат Іллінойс) була капіталізована Об'єднана кредитна спілка НАКСУ;

- завдяки проекту ООН був створений навчально-методичний центр НАКСУ, який перші роки повністю фінансувався ООН, і сьогодні давно вже самоокупний та успішно працює;

- завдяки підтримці Канадського проекту, який 1,5 року фінансував перші номери, в НАКСУ регулярно виходить вже за кошти асоціації журнал „Бюлетень кредитних спілок України”, який безкоштовно протягом вже 8 років розповсюджується серед усіх кредитних спілок;

- завдяки проекту Світового Банку, який адміністрував Дін Махон, а реалізовували Ігор Ляшок та Ігор Рудько, була зміцнена комп'ютерна база НАКСУ, доопрацьована рейтингова система оцінки фінансового стану кредитних спілок;

- завдяки окремим українським кредитним спілкам США та всієї ЦУКА, окремому договору про співпрацю між НАКСУ та касою „Самопоміч” з Чикаго та завдяки фінансовій підтримці німецького Райффайзенсоюзу в кінці 1990-х років НАКСУ вдалося вижити без участі міжнародних проектів, зберегти кадровий потенціал та перейти на самоокупність на початку 2000-х років. В результаті сьогодні НАКСУ має стабільний досвідчений та професійний кадровий потенціал (8 провідних працівників в НАКСУ працюють вже більше 15 років). А економія

власних ресурсів асоціації дозволила придбати власне офісне приміщення площею 200 кв. м. в центрі Києва;

- завдяки американському Проекту USAID АгроІнвест, з яким сьогодні співпрацює НАКСУ, асоціація в поточному році започаткувала власну систему внутрішніх виїзних ревізій кредитних спілок та суттєво оновила комп'ютерну базу.

Звісно, що у всіх цих процесах значна, а нерідко і вирішальна роль належала безпосередньо кредитним спілкам в самій Україні та колективу НАКСУ, які змогли правильно розпорядитися даною підтримкою та продовжити починання. Але те, що було зроблено нашими партнерами — проектами технічної допомоги, українськими кооперативами США та Канади, іншими міжнародними організаціями, переоцінити важко. І сьогодні ми дуже вдячні всім, хто ініціативою, власним часом, фінансами, обладнанням, своїм професійним знанням доклався до зародження, становлення та розбудови Національної асоціації кредитних спілок України.

2008 – 2013 роки

Період, за який ми сьогодні звітуємо перед учасниками Конференції УСКР, практично збігся з періодом кризи та рецесії в кредитно-кооперативному русі України. І, мабуть, було б дуже дивно, якби ми сьогодні звітували про шалені успіхи в роботі. Всі періоди існування руху кредитних спілок України практично віддзеркалювали й ситуацію в самій Асоціації. Головним пріоритетом діяльності НАКСУ за звітний період стала безпосередня робота з кожною окремо взятою кредитною спілкою, з кожною окремо взятою проблемою. В період кризових явищ нам вдалося підтримати стабільність діяльності десятків кредитних спілок — членів НАКСУ за рахунок функціонування Стабілізаційного фонду, який практично вдвоє збільшив свою активність по видачі зворотної фінансової допомоги в кінці 2008 – 2009

році.

На превеликий жаль, близько 10 кредитних спілок нам врятувати не вдалося. Для більшості з них кошти, повернуті з рахунків Стабфонду, стали чи не єдиною можливістю вирішити хоч якусь частину своїх проблем. Але жодну кредитну спілку ми не кинули напризволяще, не виключили з членів НАКСУ, поки не використали всі свої можливості полегшити ситуацію з поверненням вкладів. Декілька з них і сьогодні знаходяться у нашому складі навіть після виключення з держреєстру.

Причому, у випадках неправомірних дій керівництва кредитної спілки, що іноді траплялося, Асоціація ставала на бік вкладників спілки, всіляко допомагаючи кожному персонально відстоювати свої інтереси.

В період розгортання кризи НАКСУ одноосібно або спільно з іншими об'єднаннями провела більше 10 конференцій, круглих столів, зустрічей з засобами масової інформації. Активно співпрацювали з Тимчасовою слідчою комісією, частина висновків якої базувалась на пропозиціях та рекомендаціях Асоціації.

Національною асоціацією було підготовлено десятки звернень з пропозиціями до вищих державних органів з конкретними кроками по виходу з ситуації, що склалася, звернень до Генеральної прокуратури, МВС та Мінюсту з приводу бездіяльності відповідних регіональних правоохоронних структур та виконавчої служби. Було також підготовлено для Комітету Верховної Ради декілька проектів законодавчих змін та пропозицій по цивілізованому виводу з ринку збанкрутілих кредитних спілок. На превеликий жаль, більшість з пропозицій не була реалізована.

В той же час, у 2010 році з призначенням нового керівництва Держфінпослуг ситуація у взаємовідносинах ринку з держрегулятором значно ускладнилась. Всі спроби НАКСУ налагодити конструктивний діалог та співпрацю не принесли бажаного результату. Навпаки, набули широкого поширення волюнтаристські рішення, бюрократичні підходи та корупційні схеми в системі доз-

вільних процедур регулятора.

На превеликий жаль, ситуацію ускладнювала відсутність консолідації на ринку кредитних спілок, що дало можливість регулятору поділити ринок на своїх та чужих. В цих умовах НАКСУ проявила принциповість в оцінках дій ДФП та безкомпромісно виступила проти політики керівництва регулятора. Було проведено серію прес-конференцій та круглих столів, до вищого керівництва держави пішли звернення з констатацією недовіри до керівництва ДФП та вимогами про його відставку. При цьому, позиція керівництва НАКСУ ґрунтувалася на принциповій та консолідованій позиції кредитних спілок — членів Асоціації. В середині 2011 року даний період закінчився драматично: за корупційні дії було заарештовано зразу чотирьох високопосадовців держрегулятора на чолі з його головою В. Волгою. Всі ці події та подальші кадрові зміни, звісно, не додали позитивного іміджу ринку кредитних спілок.

Період відсутності реальних кроків по реформуванню системи кредитних спілок значно затягнувся. На превеликий жаль, і сьогодні в країні відсутнє єдине бачення, яким же чином провести реформи, щоб, з одного боку, забезпечити надійність та ефективний контроль за діяльністю кредитних спілок, а з іншого — забезпечити їх стабільний розвиток.

Сьогодні НАКСУ має своє конкретне бачення того, що необхідно зробити, які реформи провести. Важливо підкреслити, що на певному етапі вдалося навіть узгодити єдине бачення НАКСУ та ВАКС, підтвердженням чого стало спільне звернення до керівництва держави від 22 листопада минулого року з конкретно викладеною єдиною позицією ринку щодо законодавчих змін.

Звітуючись за п'ятирічний, дуже непростий для ринку період, необхідно відмітити, що переважна більшість кредитних спілок — членів Асоціації всі п'ять років працювали і працюють стабільно та надійно. Навіть беручи до уваги неконструктивну політику держрегулятора щодо ліцензійних процедур, не дивлячись на те, що кожна друга

спілка була вимушена перейти на роботу виключно з пайовими внесками за відсутності ліцензії на залучення вкладів, загальні активи спілок, хоч і дуже повільно, але зростають.

В цих умовах особливо важливою є роль фінансових програм НАКСУ. За п'ять останніх років Стабілізаційним фондом НАКСУ скористались 46 кредитних спілок, Фондом технічної допомоги — 27 спілок, Програмою фінансової підтримки „Старт” — 23. Всього майже 100 спілок за цей період 237 разів отримували зворотну фінансову від фондів НАКСУ на загальну суму майже 12 млн. гривень.

Активно у фінансовому плані працювала і Об'єднана кредитна спілка НАКСУ, яка надала за звітний період 93 кредитним спілкам 774 кредити на загальну суму майже 100 млн. гривень.

Названі цифри говорять самі за себе. Все це свідчить про те, що система фінансової підтримки та взаємокооперація ресурсами, створена в НАКСУ, успішно працює навіть в складних умовах і є дієвим механізмом розвитку ринку.

Активно у звітному періоді працювали Інформаційно-консультаційна служба та Навчально-методичний центр НАКСУ. За п'ять років даними структурами та силами в основному фахівців НАКСУ було проведено більше 70 семінарів, підготовлено та розповсюджено десятки об'ємних збірників методичних рекомендацій, семінари відвідали та пройшли навчання понад 3 тисяч фахівців кредитних спілок. Причому, дана система працює не тільки на членів НАКСУ, а й на весь ринок.

У звітному періоді НАКСУ не відмовилась від випуску власного журналу „Бюлетень кредитних спілок України”, який видається за рахунок фінансових ресурсів Асоціації і безкоштовно розповсюджується серед всіх бажаючих спілок, незалежно від членства в НАКСУ. На сьогодні вже видано майже 50 номерів журналу.

Абсолютно відкритим для всіх є веб-сайт Національної асоціації, в структурі якого активно функціонує відкритий форум кре-

дитних спілок з інколи дуже гострою полемікою та коментарями користувачів, який дозволяє орієнтуватися в настроях та оцінках ринку щодо діяльності асоціацій та державного регулювання.

Активну позицію у звітному періоді НАКСУ займала і в плані міжнародної діяльності. Всі п'ять років ми дисципліновано платимо членські внески в WOCCU, членами якої ми є з 1996 року. Представницькі делегації НАКСУ щорічно представляють рух кредитних спілок України на Всесвітніх форумах кредитних спілок.

Минулого року вперше в Україні був проведений III Східноєвропейський форум кредитних спілок під егідою Всесвітньої Ради, який зібрав більше 100 учасників із п'яти європейських країн. Форум був присвячений 20-річчю відродження кредитних спілок в Україні і стосувався в основному міжнародного досвіду реформування системи кредитних спілок.

Визнанням ролі НАКСУ на міжнародній арені може бути і рішення про проведення чергового засідання Ради директорів WOCCU в 2014 році в м. Києві.

Сьогодні ми можемо пишатися рівнем взаємоповаги та взаємопідтримки, який склався в системі кредитних спілок НАКСУ, як між самими кредитними спілками, так і між кредитними спілками та виконавчою структурою. Не дивлячись на об'єктивні складнощі, ми практично не маємо проблем з дисципліною сплати членських внесків, фінансову звітність за кожен квартал в НАКСУ здає, як правило, 95 % кредитних спілок (тоді як в Нацкомфінпослуг цей показник складає 60-80 %).

Іншими словами — складнощі згуртовують людей. І це додає нам впевненості в завтрашньому дні.

Національна асоціація кредитних спілок України дякує за конструктивну співпрацю Українській Світовій Кооперативній Раді, американській та канадійській централам українських кредитних спілок і закликає до поглиблення співробітництва.

ОЛЬГА ШЕВЕЛЬ: "МИ ПОВИННІ ЗБЕРЕГТИ ТЕ, ЩО МАЄМО"

Відродження, становлення та розвиток кредитних спілок в Україні значною мірою пов'язане з рухом кредитних спілок Канади. Протягом 20 років канадські кооператори — українці за походженням — надавали всебічну підтримку вітчизняним спілкам. Велика заслуга у цьому належить Українській Кооперативній Раді Канади і в тому числі Ользі Шевель, яка останні кілька років очолює УКРК. Під час цьогорічної IX Звітно-виборної Конференції Української Світової Кооперативної Ради (УСКР) Ольгу Шевель було обрано на посаду Голови Ради Директорів УСКР.

— Пані Ольго, вітаємо Вас з обранням Президентом УСКР. Якою є Ваша мета на цій високій посаді?

— Дякую. Сьогодні є певні причини, з яких кредитним спілкам тяжко розвиватись. Я не кажу, що вони занепадають, але потребують допомоги. Тому моєю метою як очільниці УСКР буде зміцнення кредитних спілок. Також ми повинні стежити за тим, щоб у кредитних спілок з наших діаспорових країн, де проживають українці, не розпочалися негативні процеси, приклади яких ми сьогодні бачимо.

В Україні кредитні спілки мають давню історію, вони були створені ще у 19 столітті. Поза межами України у різних державах проживають близько 20 мільйонів українців. І багато з них користуються послугами українських кредитних спілок. А зараз, коли рух кредитних спілок в Україні відроджено,

ми хочемо дати можливість українцям усіх країн світу вільно спілкуватись між собою, і це також моя мета як Голови УСКР. Ми повинні зберегти те, що маємо, і, за можливості, поширювати кооперативну ідею.

— Як почувуються у п'ятий рік кризи канадські кредитні спілки?

— У Канаді, як і в США, останніми роками були дещо посилені регуляторні вимоги. Можу сказати, що криза більше вдарила по американських кредитних спілках, канадські ж установи „вижили” більш безболісно. Існує державна підтримка кредитних спілок обох країн, проте американські закони щодо КС менш жорсткі, аніж канадські. У Канаді, на відміну від України, на щастя, немає такого явища, як фінансові піраміди, оскільки діяльність фінансових установ суворо регулюється законом.

— Як видно, свого часу для Вас дуже важливою була підтримка відродження кредитних спілок України.

— Безперечно. Канадський уряд разом із УКРК надали Україні 9 мільйонів доларів на відродження кредитних спілок. Наша співпраця з українськими кооператорами триває ось уже 20 років. Тут не можу не пригадати кредитну спілку „Вигода”, яка успішно працює два десятиліття. Ця дуже солідна фінансова установа моделювалася канадською програмою з точним дотриманням усіх суворих вимог з нашого боку. Ті українські кредитні спілки, які у своїй роботі взяли приклад канадських, сьогодні почуваються дуже добре.

— Якою Ви бачите місію кредитних спілок в Україні?

— Кредитні спілки дуже важливі для України, особливо у сільській місцевості, де споживач не має доступу до банківських грошей. Зрозуміло, що банк не зацікавлений розвивати кредитування сільського мешканця, який не має чим, так би мовити, застрахувати себе. І тут може допомогти лише кредитна спілка, яка, в силу своєї специфіки, може позичити гроші навіть на довірі.

— Ви добре знайомі з ситуацією, що склалася у русі кредитних спілок України. Яка Ваша думка з цього приводу?

— Це політичне питання. Можу сказати лише, що тут багато залежатиме від влади, від її конкретних кроків.

— У Вашому звіті про діяльність УКРК протягом останнього періоду йшлося про зменшення кількості канадських кредитних спілок. У Сполучених Штатах відбувається такий самий процес і його причиною є злиття кредитних спілок для їх зміцнення у кризовий період. Чим обумовлено це у Канаді?

— У 1967 році в Канаді діяло 67 українських кредитних спілок. Сьогодні ми маємо їх 6. Кредитні спілки консолідувалися між собою і ставали більшими та потужнішими, бо за непростих економічних умов і жорс-

ткої конкуренції сильній фінансовій установі вдасться легше подолати будь-які труднощі. Сьогодні загальна сума активів українських кредитних спілок у Канаді становить майже 2 мільярди доларів, їхнє членство сягає 70 тисяч людей.

— Це велике членство становлять емігранти та їхні нащадки?

— Так, українські кредитні спілки у Канаді працюють на благо української громади, вони є її фундаціями. Ми добре знаємо наших членів, працюємо з ними на довірі, і ризик позичати їм гроші невеликий, на відміну від банків, для яких клієнти — знеособлені.

Наші кредитні спілки активно допомагають українським громадським організаціям, культурним та релігійним, яких сьогодні є чимало. Без кредитних спілок ці організації не могли б вижити та повноцінно розвиватись.

— Дякуємо за спілкування і сподіваємося на подальшу плідну співпрацю протягом ще багатьох років на благо українства по усьому світі.

УКРАЇНСЬКІ КРЕДИТНІ СПІЛКИ США ПРАЦЮЮТЬ ДЛЯ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ

Ім'я Богдана Ватраля добре відоме усім лідерам кредитних спілок України. Сьогодні складно переоцінити його вклад у відродження та розбудову вітчизняного кредитно-кооперативного руху. Заслуги пана Ватраля були відзначені і на найвищому рівні: Президент України Л. Кучма особисто вручив йому орден „За заслуги” за значний особистий внесок у розбудову кредитної кооперації в Україні.

Після закінчення офіційної частини цьогорічної Звітно-виборної Конференції УСКР у Львові Богдан Ватраль, управитель кредитної спілки „Самопоміч” (м. Чикаго, США), у 1990-х рр. Голова Комітету УСКР з допомоги по відродженню кредитних спілок в Україні відповів на кілька запитань від „Бюлетеня кредитних спілок України”.

— Пане Богдане, наше з Вами останнє інтерв'ю датується травнем 2010 року. Що змінилося з того часу у американських кредитних спілках?

— Останнім часом у Сполучених Штатах зменшилась кількість кредитних спілок, з огляду на економічні обставини декотрі з них прийняли рішення про об'єднання. Рецесія, яка почалась 2008 року, вплинула на усі фінансові структури. Внаслідок цього центральні кредитні спілки (надають послуги кредитним спілкам) понесли великі втрати, але тепер вони покриті, спілки поступово відроджуються і можна навіть сказати, що зараз вони знаходяться у досить доброму

стані з фінансової точки зору.

— Які заходи, крім об'єднання, допомогли американським кредитівкам вийти зі скрути?

— На піку фінансової кризи у Сполучених Штатах „прогоріло” п'ять центральних кредитних спілок, а дві найбільші з них мали втрати близько 7 млрд. доларів. Це був збиток для усієї системи кредитних спілок США, спровокований тим, що впала вартість нерухомості, у яку були інвестовані кошти спілок. Але потужні спілки були в змозі покрити втрати центральних КС інвестиціями. Уряд не лишався осторонь: було

прийняте додаткове законодавство, яке стало більш жорстким для усіх фінансових установ, у тому числі і кредитних спілок. Це превентивний захід, спрямований на попередження фінансової кризи.

Зараз вартість нерухомості йде вгору і кредитні спілки знову повертаються до докризового стану, стають прибутковими.

— Чи змінювалась фінансова політика у кредитних спілках останні п'ять років?

— Так, для виходу з кризового стану кредитні спілки знизили відсоткові ставки за кредитами, що дало їм можливість більш ефективно працювати. Як наслідок, таке зниження відсотків вплинуло на підвищення вартості нерухомості, бо недорогі кредити дають людям більшу можливість купувати житло чи іншу нерухомість.

— Цього року очікується безпрецедентна і дуже знакова для всієї української кооперації подія у нью-йоркській кредитній спілці „Самопоміч”. З чим Ви пов'язуєте такий успіх?

— З приходом економічної кризи ціни на житло на сході країни, зокрема, в Нью-Йорку та Детройті, а також у Вашингтоні і Філадельфії, знизились не набагато, там утримувалася відносна стабільність. Тому ті кредитні спілки, які працюють в цих районах, практично не відчули утруднень. Цим пояснюється і успіх кредитної спілки „Самопоміч” з Нью-Йорка, активи якої незабаром сягнуть 1 млрд. доларів США. Це дуже потужна кредитна спілка, яка не припиняє активно розвиватись.

— У такому досить сприятливому середовищі логічним було б створення нових фінансових установ.

— Останніми роками у США практично не створюються нові кредитні спілки, таких є одиниці. Як я вже казав, зараз відбувається злука кредитних спілок, через це загальна кількість установ зменшується.

— Відповідно до звіту ЦУКА, у 2012 році українські кредитівки США витратили на громадські потреби майже 5 мільйонів доларів. Чому не припинилися благодійні видатки спілок у рецесивний період?

— Кредитові спілки — члени ЦУКА мають дуже серйозні резерви, і їх керівництвом було прийняте рішення не скорочувати штат працівників. Також ми не скоротили підтримку української громади: музеїв, шкіл, молодіжних організацій тощо. Бо нам дуже важливо, щоб кредитна спілка, створена українською громадою, допомагала подальшому розвитку суспільного життя.

— Яка Ваша думка щодо процесів, які відбуваються на ринку кредитних спілок України, зокрема, щодо державного регулювання?

— На мою думку, українському регулятору ринків фінансових послуг легше вести регулювання діяльності меншої кількості фінансових установ. Відверто кажучи, я не знаю, чи розуміє український регулятор справжню цінність та чи усвідомлює місію кредитних спілок, особливо на теперішній час. Скоріш за все, чиновники дивляться на спілки виключно з фінансової точки зору. Також негативно впливає на думку регулятора про майбутнє кредитних спілок і той факт, що декотрі установи в Україні збанкрутіли, люди втратили гроші. І ми маємо це перебороти, люди в уряді повинні знати, що кредитні спілки відіграють величезну роль для громади, оскільки є громадськими установами. І дуже важливо, щоб держава ясно зрозуміла ціль кредитних спілок. Крім того, багато залежить від чесності людей, які працюють в кредитних спілках.

— Ми вдячні Вам, пане Богдане, за приділену увагу, і сподіваємося, що спільні зусилля усіх членів УСКР матимуть довгоочікуваний позитивний результат.

ПІДСУМКИ ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК ЗА ПЕРШЕ ПІВРІЧЧЯ 2013 РОКУ (за офіційною інформацією Нацкомфінпослуг)

Станом на 30.06.2013 у Державному реєстрі фінансових установ містилась інформація про 622 кредитні спілки, що на 1,3% (8 одиниць) більше за аналогічний показник минулого року - 614.

Зростаючі темпи приросту вказаного показника зумовлені доступністю отримання кредитів у кредитних спілках та частковим відновленням довіри населення до кредитної кооперації в порівнянні з банками.

Результати діяльності кредитних спілок та динаміка основних показників їхньої діяльності станом на 30.06.2012-2013 рр. наведені в табл. 1.

За результатами звітного періоду, як і раніше, більшість кредитних спілок (306)

об'єднувала відносно невелику кількість членів - до 1 000 осіб. Так, станом на 30.06.2013 розподіл за кількістю членів кредитних спілок зображено на рис. 1.

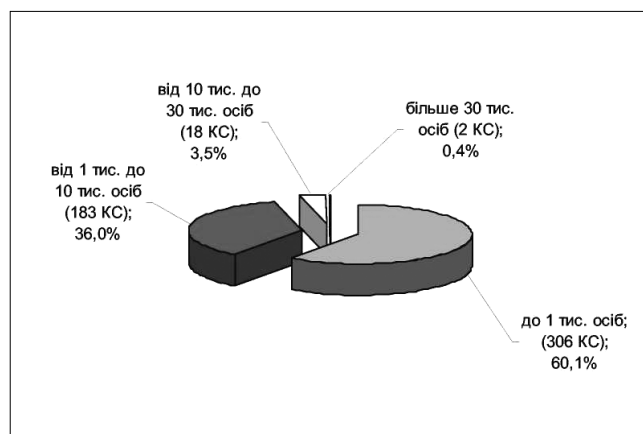

Рис. 1. Групування кредитних спілок за кількістю членів станом на 30.06.2013 (за даними, поданими 509 кредитними спілками)

Таблиця 1. Динаміка основних показників діяльності кредитних спілок

	Станом на 30.06.12	Станом на 30.06.13	Темпи приросту, %
			станом на 30.06.13/ станом на 30.06.12
Кредитні спілки			
Кількість зареєстрованих кредитних спілок (на кінець періоду)	614	622	1,3%
Кількість членів КС (тис. осіб)	1 128,2	1 009,6	-10,5%
Кількість членів КС, які мають внески на депозитних рахунках на кінець періоду (тис. осіб)	44,3	42,0	-5,2%
Кількість членів КС, які мають діючі кредитні договори (тис. осіб)	263,0	242,5	-7,8%
Загальні активи (млн. грн.)	2 549,0	2 803,1	10,0%
Кредити, надані членам КС (залишок на кін. періоду) (млн. грн.)	2 404,8	2 586,2	7,5%
Внески членів КС на депозитні рахунки (залишок на кін. періоду) (млн. грн.)	1 242,1	1 304,9	5,1%
Капітал (млн. грн.)	1043,2	1 187,2	13,8%

Станом на 30.06.2013 кількість членів кредитних спілок становила 1 009,6 тис. осіб, з яких 242,5 тис. осіб, або 24,0 % - члени КС, які мають діючі кредитні договори, та 42,0 тис. осіб (4,2%) - члени кредитних спілок, які мають внески (вклади) на депозитних рахунках (рис. 2).

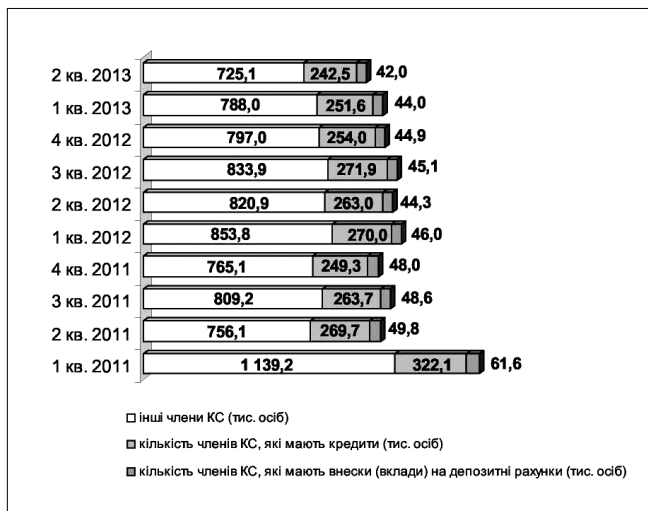

Рис. 2. Динаміка кількості членів кредитних спілок

Частка членів КС, що не є вкладниками, станом на 30.06.2013 становила 95,8% (967,6 тис. осіб) та в порівнянні з аналогічною датою 2012 року - 96,1% (1083,9 тис. осіб) та 2011 року - 95,4% (1025,8 тис. осіб) змінилася несуттєво і залишається значною. Водночас, такі члени мають вирішальну кількість голосів та безпосередній вплив на прийняття управлінських рішень у кредитних спілках.

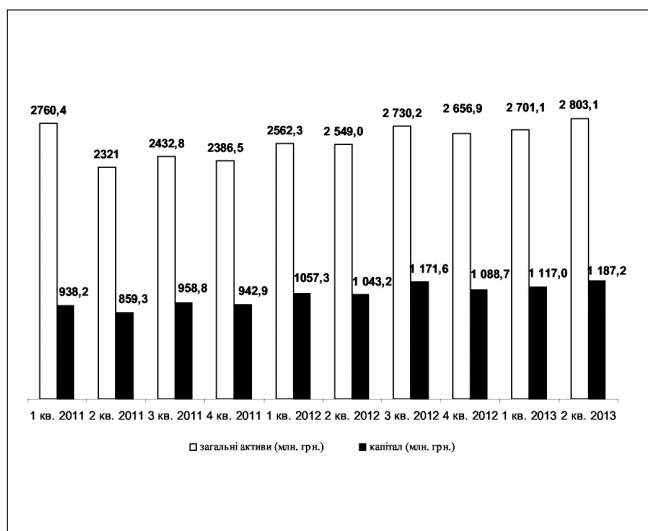

Рис. 3. Динаміка основних показників діяльності кредитних спілок у 2011-2013 рр.

Динаміку основних показників діяльності кредитних спілок станом на 30.06.2013 зображено на рис. 3.

Таблиця 2. Групування перших за обсягом активів кредитних спілок станом на 2013 рік

	Обсяг активів кредитних спілок, млн. грн.	Частка, %
ТОР 1	234,7	8,4%
ТОР 3	494,0	17,6%
ТОР 5	664,2	23,7%
ТОР 10	955,5	34,1%
ТОР 20	1 255,2	44,8%
ТОР 50	1 747,6	62,3%
ТОР 100	2 142,3	76,4%
ТОР 200	2 520,6	89,9%
Всього	2 803,1	100,0

Дані таблиці 2 свідчать, що частка активів 200 кредитних спілок (39,3% від їхньої загальної кількості) становить 89,9% від загального обсягу активів кредитних спілок усього по Україні. При цьому, на частку 1 кредитної спілки припадає 8,4% від загального обсягу активів кредитних спілок.

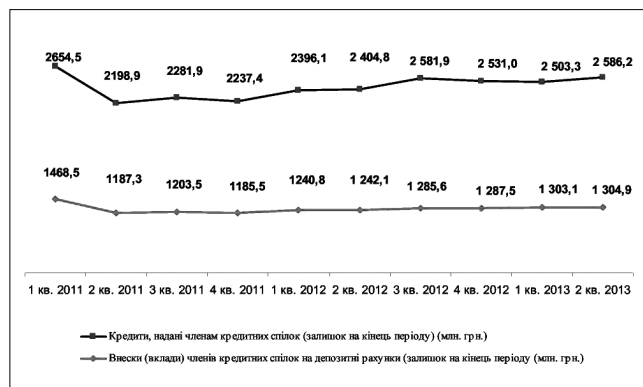

Рис. 4. Динаміка кредитування та залучення внесків членів кредитних спілок у 2011-2013 рр.

Станом на 30.06.2013 у порівнянні з аналогічною датою 2012 року внески (вклади) членів кредитних спілок на депозитні рахунки збільшилися на 5,1% (до 1 304,9 млн. грн.); кредити, надані членам кредитних спілок, збільшилися на 7,5% (до 2 586,2 млн. грн.).

Зазначена динаміка кредитування та залучення внесків членів КС при зростанні капіталу КС на 13,8% свідчить про те, що кредитування членів КС здійснюється переважно за рахунок не залучених депозитів, а через поповнення капіталу кредитних спілок.

Позитивну динаміку протягом останніх 9 кварталів має показник частки простроченої заборгованості у кредитному портфелі кредитних спілок. Цей показник за 2011р. - 6 місяців 2013 р. істотно скоротився (з 27,2% до 16,9%) та не зростає, що свідчить про ефективність проведення кредитними спілками заходів щодо підвищення якості кредитного портфеля та запровадження жорсткого кредитного моніторингу і конструктивної роботи з боржниками кредитних спілок.

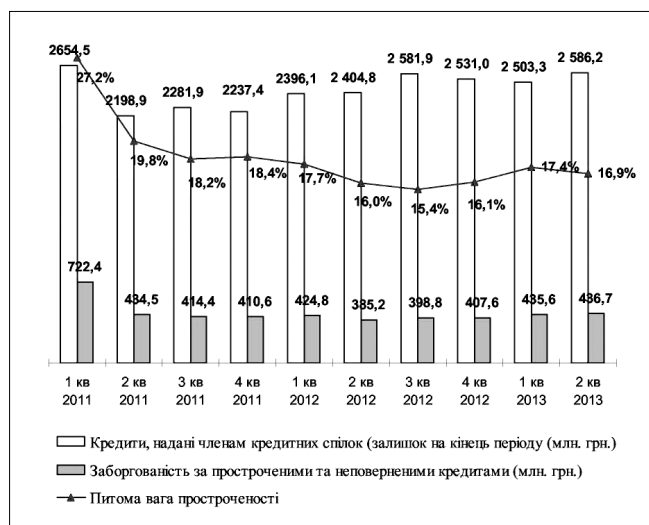

Рис. 5. Пітома вага прострочених кредитів у кредитному портфелі кредитних спілок

Загальна сума заборгованості 242,5 тис. членів кредитних спілок, які мали діючі станом на 30.06.2013 кредитні договори, становила 2 586,2 млн. грн., тобто в середньому кожен член - позичальник кредитної спілки на кінець періоду мав 10,7 тис. боргу по кредиту.

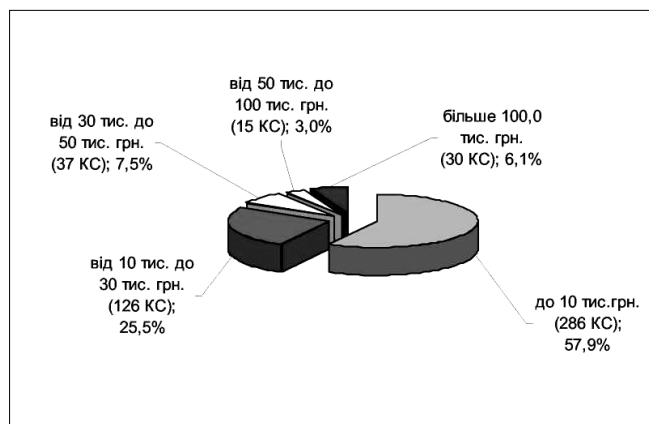

Рис. 6. Групування кредитних спілок за середньою заборгованістю по наданих кредитах на 1-го позичальника.

Водночас, заборгованість членів-позичальників за наданими кредитами мають 494 кредитні спілки (97,1%, по відношенню до 509 кредитних спілок, які надали звітні дані). З них у 286 кредитних спілок (57,9%) показник середнього обсягу заборгованості по наданих кредитах на 1 позичальника менший за 10,0 тис. грн. Питома вага активів таких кредитних спілок у загальному обсязі активів становить 1300,1 млн. грн. (46,4%).

Показник середньої заборгованості на 1 позичальника від 10 тис. грн. до 30 тис. грн. має майже третина кредитних спілок. Частка активів таких кредитних спілок у загальному обсязі активів становить 454,0 млн. грн. (16,2%).

Значну частину складають кредитні спілки, у яких показник середньої заборгованості на 1 позичальника коливається в межах 30,0 - 50,0 тис. грн. Частка активів таких кредитних спілок у загальному обсязі активів становить 183,3 млн. грн. (6,5%).

Суттєву частку в активах кредитних спілок мають спілки, середня заборгованість на 1 позичальника у яких більше 100,0 тис. грн. (6,1%). Питома вага активів таких кредитних спілок у загальному обсязі активів становить 808,4 млн. грн. (28,8%). У чотирьох кредитних спілок досліджуваній показник перевищує 1 млн. грн.

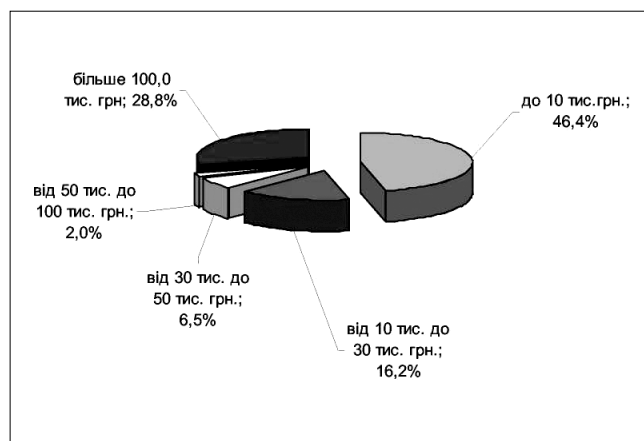

Рис. 7. Групування кредитних спілок за обсягами активів залежно від показника середньої заборгованості на 1-го позичальника.

¹ По відношенню до 509 кредитних спілок, які надали звітні дані

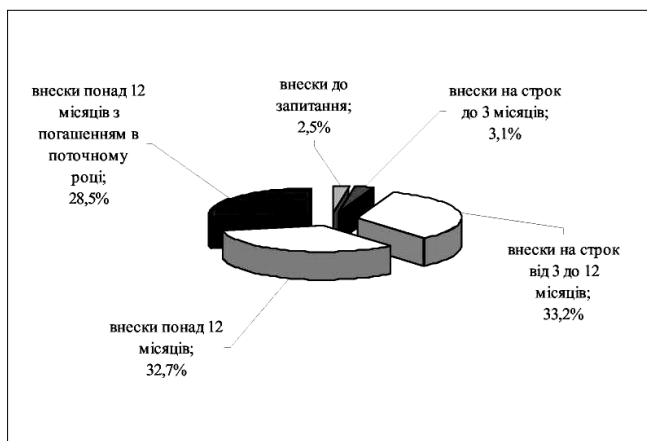

Рис.8. Структура депозитного портфеля кредитних спілок станом на 30.06.2013.

У структурі депозитного портфеля КС найбільшу частку мають внески строком від 3 до 12 місяців, які становлять 33,2%, та внески строком понад 12 місяців, що становлять 32,7% від загального портфеля (рис.8). Істотну частку в 28,5% становлять внески строком понад 12 місяців з погашенням в поточному році. Внески до запитання та внески на строк до 3 місяців становлять 2,5% та 3,1% відповідно.

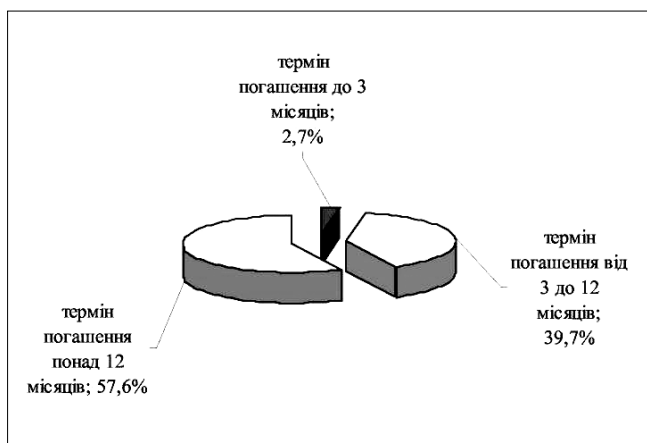

Рис.9. Структура кредитного портфеля кредитних спілок станом на 30.06.2013.

Станом на 30.06.2013 у кредитному портфелі 57,6% становлять кредити з терміном погашення понад 12 місяців (рис.9). Також суттєву частку мають кредити з терміном погашення від 3 до 12 місяців (39,7%). Частка кредитів терміном погашення до 3 місяців у загальному кредитному портфелі становить 2,7%.

У структурах кредитного та депозитного портфелів КС найбільші частки припадають на кредити та депозити строком понад 12 місяців та від 3 до 12 місяців, проте співвідношення цих портфелів за строковістю (щодо внесків понад 12 місяців) свідчить про деяку їх незбалансованість.

В умовах незначного збільшення обсягів кредитування кредитними спілками, як і в попередні роки, найбільший попит мають споживчі кредити, частка яких становить 61,5 % (рис. 10). У складі споживчих кредитів, кредити на придбання автотранспорту становлять 3,0%, придбання аудіотехніки, відео та побутової техніки - 4,5%, інші потреби - 92,5%. Друге місце посідають кредити, видані на придбання, будівництво та ремонт житла - 23,2%. Значну частку мають комерційні кредити. Кредитування ведення селянських та фермерських господарств, як і в попередні періоди, має незначну частку в загальному обсязі виданих кредитів.

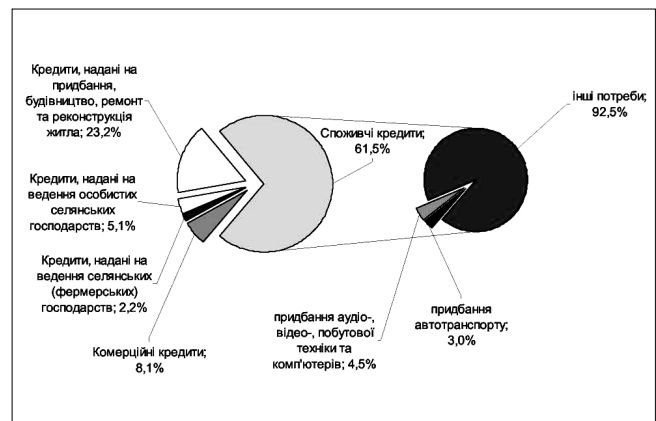

Рис. 10. Структура кредитів за видами станом на 30.06.2013

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК - ЧЛЕНІВ НАКСУ ЗА ПЕРШЕ ПІВРІЧЧЯ 2013 РОКУ

Членами НАКСУ станом на 01.07.2013 є 139 кредитних спілок. У розрахунках даних, приведених на одну кредитну спілку, враховується 131 кредитна спілка - член НАКСУ, що подали звітні дані за 1 півріччя 2013 року. У зв'язку зі зміною порядку подання звітності з

1 кварталу 2012 року - поданням звітності через веб-інтерфейс регулятора, доступ до якого мають лише кредитні спілки, включені до Державного реєстру фінансових установ, дані по кредитних спілках, які виключені з реєстру, у цьому аналізі відсутні.

ЗВЕДЕНИЙ РЕЙТИНГ ВСІХ КРЕДИТНИХ СПІЛОК - ЧЛЕНІВ НАКСУ

Таблиця 1. Рейтингові показники кредитних спілок, що є членами НАКСУ

Категорія	Назва показника бальної оцінки	Мета	30.06.2012		30.09.2012		31.12.2012		31.03.2013		30.06.2013	
			Фактичне значення	Бал	Фактичне значення	Бал	Фактичне значення	Бал	Фактичне значення	Бал	Фактичне значення	Бал
ДОХОДНІСТЬ	Балансовий прибуток до активів	>0	-1,3%	-10	-0,8%	-10	-1,5%	-10	-1,2%	-10	-2,2%	-10
	Доходи до витрат	>100%	109,0%	10	116,2%	10	101,8%	10	114,2%	10	110,4%	10
КАПІТАЛ	Резерви до активів	>=11%	25,9%	10	26,8%	10	27,5%	10	27,8%	10	26,6%	10
	Прострочені до власного капіталу	<30%	68,9%	3	66,3%	3	63,5%	3	63,6%	3	64,3%	3
	Капітал до активів	>=30%	31,9%	10	32,8%	10	33,8%	10	35,5%	10	38,0%	10
	Власний капітал до активів	>=10%	14,9%	10	15,8%	10	15,9%	10	16,4%	10	15,9%	10
АКТИВИ	Доходні активи до платних зобов'язань	>115%	137,4%	5	139,5%	5	142,1%	5	144,3%	5	152,5%	5
	Доходні активи до активів	90%	86,3%	4	85,9%	4	85,7%	4	84,7%	3	84,5%	4
	Основні засоби до активів	3-5%	3,9%	5	3,9%	5	4,1%	5	3,8%	5	3,6%	5
	Кредити до активів	85%	93,7%	4	94,3%	4	94,1%	4	91,8%	4	91,5%	4
	Чисті кредити до активів	85%	82,9%	5	83,4%	5	82,5%	5	80,5%	5	80,8%	5
ПРОСТРОЧЕНІСТЬ	Працюючі кредити до активів	>80%	76,0%	2	76,7%	2	76,7%	2	74,2%	2	74,5%	2
	Прострочені до кредитів	<4%	9,8%	1	9,6%	1	8,3%	1	8,4%	1	8,5%	1
	Прострочені до активів	<3,5%	6,9%	1	6,7%	1	5,8%	2	6,3%	1	6,4%	1
ЛІКВІДНІСТЬ	Ліквідні активи до активів	10%	18,0%	4	17,3%	4	18,3%	4	19,5%	4	18,7%	4
	Разом			64		64		65		63		63

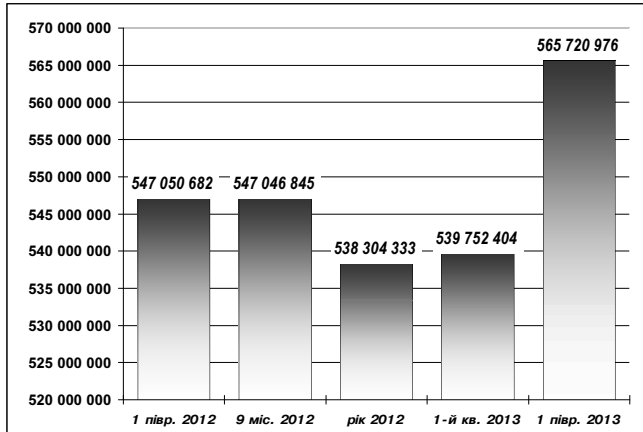
Другий квартал 2013 року характеризується значним зростанням капіталу, зростанням активів та збільшенням кредитного портфеля. При цьому зростання капіталу є більшим, ніж зростання активів, про що свідчить зростання співвідношення капіталу до активів. В той же час, співвідношення капіталу, за виключенням пайового (власного капіталу), до активів лишається незмінним. Отже, можна констатувати, що зростання капіталу адекватне зростан-

ню активів. Збільшення співвідношення прострочених кредитів до активів в цілому стало наслідком збільшення загальної суми прострочених кредитів. В той же час, зменшилось співвідношення доходів другого кварталу до витрат цього ж періоду, і, відповідно, призвело до зростання питомої ваги непокритого збитку до загальних активів. В цілому система кредитних спілок - членів НАКСУ за результатами 2 кварталу 2013 року має оцінку "добре".

ЗВЕДЕНІ ДАНІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК — ЧЛЕНІВ НАКСУ (ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ)

■ АКТИВИ

Діаграма 1. Сумарні активи кредитних спілок (грн.)

Активи кредитних спілок - членів НАКСУ на 01.07.2013 склали 565 720 976 грн., що свідчить про зростання сумарних активів з початку року на 5%.

Уявлення про наявну структуру членства в НАКСУ дає наступна таблиця:

Таблиця 2. Структура кредитних спілок — членів НАКСУ за активами

	Кількість КС	% від загальної кількості КС	Активи	% від загальної суми активів	Середні активи по групі КС
Менше 100 тис. грн.	7	5,34%	364 303	0,06%	52 043
Від 100 до 500 тис. грн.	11	8,40%	3 095 610	0,55%	281 419
Від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	17	12,98%	12 185 411	2,15%	716 789
Від 1 до 2 млн. грн.	31	23,66%	45 549 649	8,05%	1 469 344
Від 2 до 5 млн. грн.	36	27,48%	119 356 563	21,10%	3 315 460
Понад 5 млн. грн.	29	22,14%	385 169 440	68,08%	13 281 705
Всього	131	100%	565 720 976	100 %	4 318 481

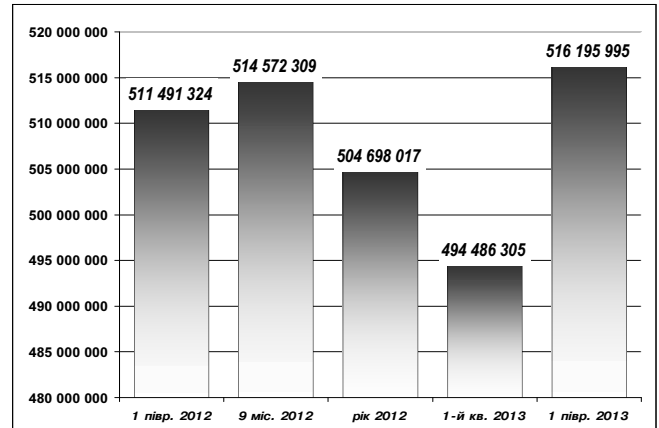
Середні активи кредитних спілок - членів НАКСУ в другому кварталі 2013 року зросли на 198,2 тис. грн. і на 01.07.2013 вони склали 4 318,5 тис. грн., впродовж 12 місяців середні активи збільшилися на 266,3 тис. грн.

Найчисленніші групи кредитних спілок - спілки з розміром активів від одного до 5 мільйонів грн., таких спілок в НАКСУ 51% від загальної кількості, в них акумульовано майже

30% активів системи. В той же час, 22% спілок з активами понад 5 млн. грн. акумулюють 68% активів системи, а на 27% від загальної кількості кредитних спілок з активами менше 1 млн. грн. припадає лише 2% активів.

■ КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ

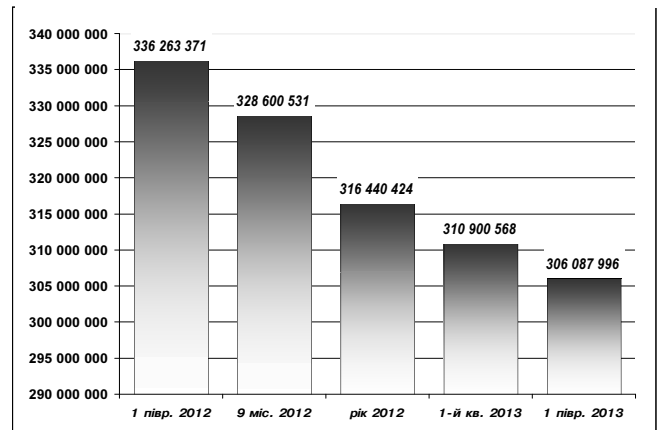
Діаграма 2. Кредитний портфель кредитних спілок (грн.)

Кредитний портфель кредитних спілок - членів НАКСУ у другому кварталі 2013 року збільшився на 4,4% і на 01.07.2013 року склав 516 195 995 грн. Протягом 12 місяців кредитний портфель збільшився на 0,9 %.

■ ЗАОЩАДЖЕННЯ

Діаграма 3. Заощадження членів кредитних спілок (грн.)

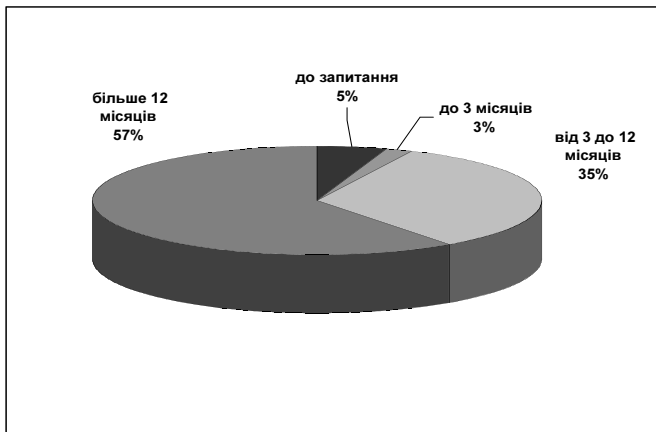
У другому кварталі 2013 року заощадження членів кредитних спілок на депозитні рахунки зменшилися майже на 5 млн. грн., порівняно з 1 кварталом 2013 року, і склали 306,1 млн. грн.

Активи кредитних спілок фінансуються за рахунок внесків (вкладів) на депозитні рахунки на 54%, що на 7% менше, ніж на 01.07.2012р. Втім вклади членів КС на депозитні рахунки залишаються вагомим джерелом коштів у кредитних спілках - членах НАКСУ. Від процентних ставок за цими вкладками залежать, в ос-

новному, процентні ставки за кредитами.

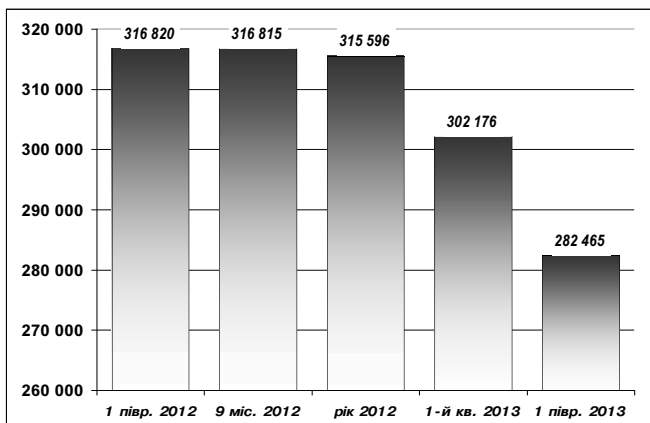
Структура вкладів на депозитних рахунках у другому кварталі 2013 р. дещо змінилася порівняно з першим кварталом 2013 року. Питома вага довгострокових вкладів збільшилася на 1 %, а частка депозитів від 3 до 12 місяців зменшилася на 1%.

Діаграма 4. Структура вкладів на депозитні рахунки

■ КІЛЬКІСТЬ ЧЛЕНІВ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

Діаграма 5. Кількість членів кредитних спілок

На 01.07.2013 р. кількість членів кредитних спілок склала 282 465 осіб, що свідчить про коливання цього показника у бік зменшення на 19 711 осіб порівняно з минулим кварталом. Таке зменшення пояснюється виключенням за рішенням загальних зборів (проведення яких припадає в основному на другий квартал) з членів кредитних спілок осіб, що не користуються їх послугами. Протягом 12 місяців кількість членів кредитних спілок зменшилась на 10,84 %. Такий підхід свідчить про мобілізацію активної частини членства кредитними спілками - членами НАКСУ.

Наступна таблиця розкриває структуру кредитних спілок - членів НАКСУ за кількістю членів спілок.

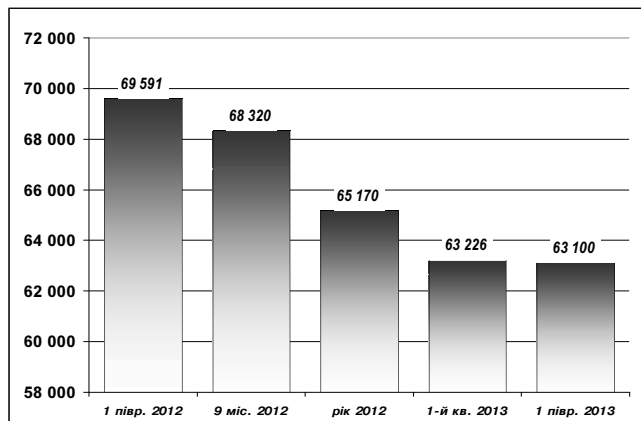
Таблиця 3. Структура кредитних спілок за кількістю членів

Кількість членів	Кількість КС	% від загальної кількості КС	Кількість членів КС	% від загальної кількості членів
Менше 100	4	3,05%	322	0,11%
від 100 до 500	35	26,72%	9 246	3,27%
від 500 до 1000	24	18,32%	16 755	5,93%
від 1000 до 2000	27	20,61%	37 824	13,39%
від 2000 до 5000	26	19,85%	79 088	28,00%
понад 5000	15	11,45%	139 230	49,29%
	131	100%	282 465	100 %

Структура кредитних спілок - членів НАКСУ у другому кварталі залишається майже незмінною. Група спілок, в яких обслуговується від 100 до 500 членів (35 спілок), залишається найчисленнішою за кількістю. При цьому, майже 50 % членів обслуговуються у великих кредитних спілках з кількістю членів понад 5000 осіб. В кредитних спілках з кількістю членів до 1000 осіб обслуговується лише 9,31% загальної кількості членства, в той же час, кількість таких спілок складає 48,09 % від загальної кількості КС - членів НАКСУ.

■ КІЛЬКІСТЬ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ

Діаграма 6. Кількість позичальників кредитних спілок

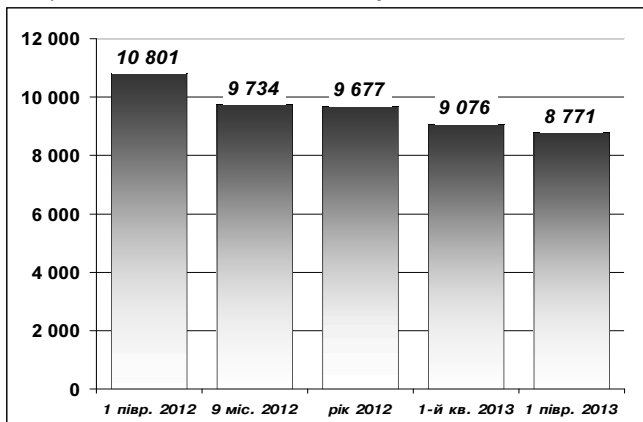

Продовжує зменшуватись кількість позичальників, на 01.07.2013 їх кількість склала 63100 осіб. За 12 місяців вона зменшилась майже на 6,5 тис. осіб. Зменшення кількості позичальників одночасно з ростом кредитного портфеля свідчить про зростання середнього розміру кредитів. Так, станом на 30 червня 2013 року середній розмір кредитів складав 8180 грн. Порівняно з аналогічним періодом попереднього року середній розмір кредиту збільшився на 830 грн. Таким чином, протягом останніх 12 місяців простежується стійка тенденція зростання середнього розміру кредиту незалежно від коливань загальної суми

кредитного портфеля кредитних спілок - членів НАКСУ.

■ КІЛЬКІСТЬ ВКЛАДНИКІВ

Діаграма 7. Кількість вкладників кредитних спілок

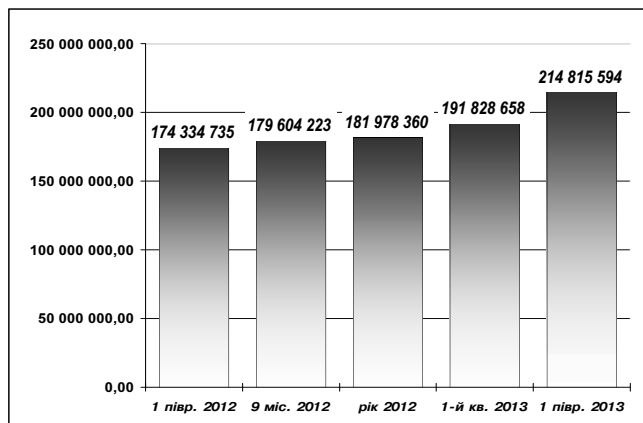

Кількість вкладників кредитних спілок у другому кварталі зменшилась на 3,4 % і на кінець кварталу їх кількість становила 8 771 особу. Протягом 12 місяців кількість вкладників зменшилась на 18,8 %.

▶ КАПІТАЛ КРЕДИТНИХ СПІЛОК — ЧЛЕНІВ НАКСУ

■ СУМАРНИЙ КАПІТАЛ

Діаграма 8. Сумарний капітал кредитних спілок (грн.)

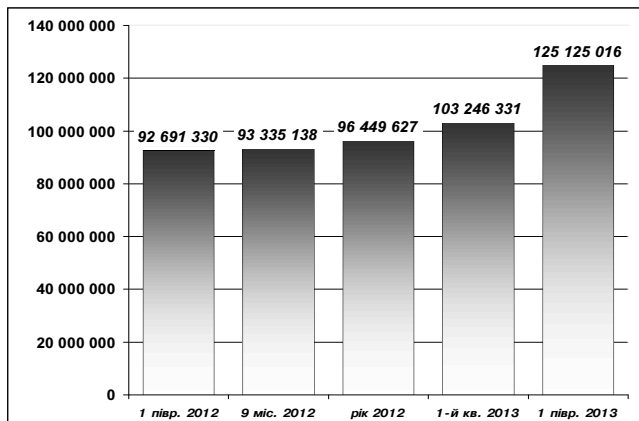

Сумарний капітал кредитних спілок у другому кварталі продовжував зростати і склав 214,8 млн. грн., що на 23,0 млн. грн. більше, ніж у першому кварталі 2013 року. Протягом 12 місяців року сумарний капітал збільшився на 40,5 млн. грн. (23,2 %).

Основною складовою капіталу кредитних спілок лишається пайовий капітал, питома вага якого у складі загального капіталу дорівнює 58,2 %. На 01.07.2013 року сумарний пайовий капітал склав 125 125 016 грн., що на 21,9 млн. грн. більше, ніж його значення на 01.04.2013 р., та на 32,4 млн. грн. більше, ніж на 01.07.2012 р.

■ ПАЙОВИЙ КАПІТАЛ

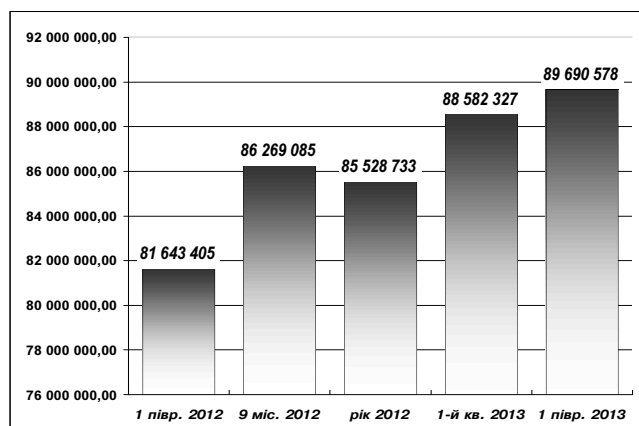
Діаграма 9. Пайовий капітал кредитних спілок (грн.)

■ ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ

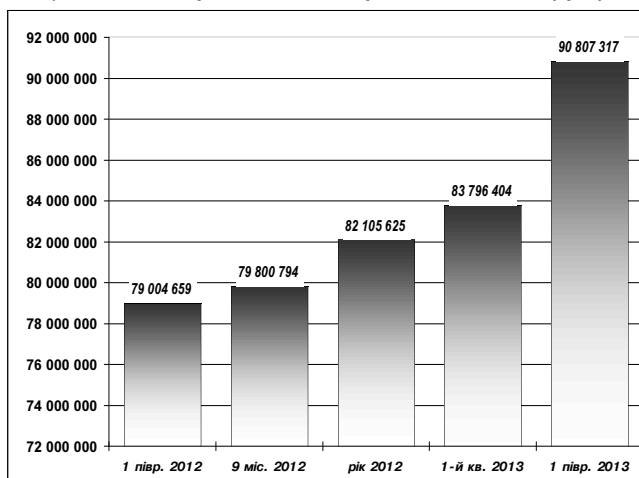
У другому кварталі 2013 року власний капітал кредитних спілок - членів НАКСУ збільшився на 1,1 млн. грн. і склав 89,7 млн. грн. За останні 12 місяців власний капітал зріс на 9,86%.

Діаграма 10. Власний капітал кредитних спілок (грн.)

■ РЕЗЕРВНИЙ КАПІТАЛ

Діаграма 11. Резервний капітал кредитних спілок (грн.)

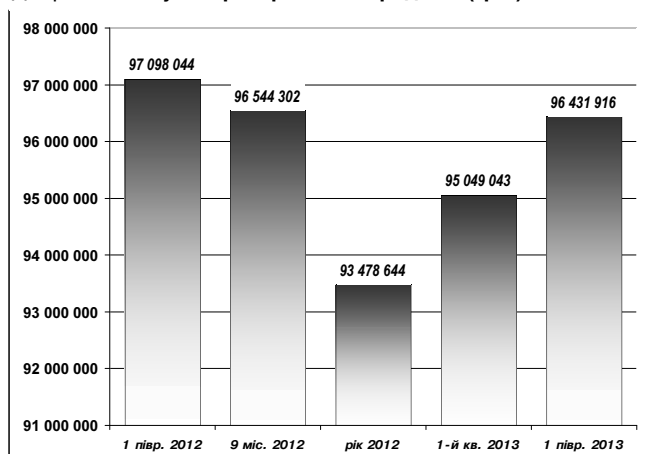
На 01.07.2013 сумарний резервний капітал склав 90 807 317 грн., що на 11,8 млн. грн. більше, ніж його значення на 01.07.2012 р., і на 7,0 млн. грн. більше, ніж на початок другого кварталу 2013 р.

ЯКІСТЬ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК - ЧЛЕНІВ НАКСУ

■ СУМА ПРОСТРОЧЕНИХ КРЕДИТІВ

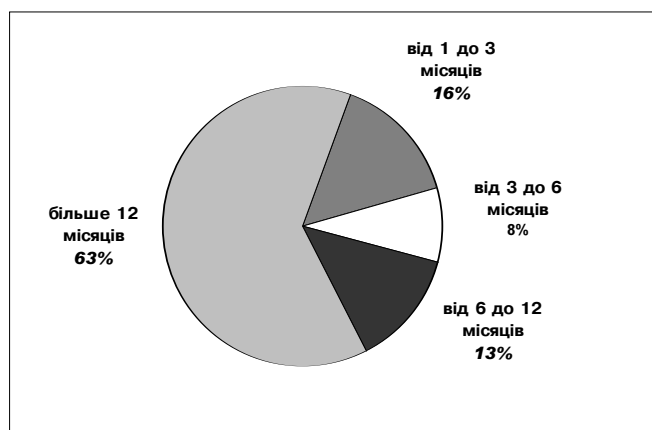
У другому кварталі 2013 року сума прострочених кредитів порівняно з минулим кварталом збільшилась на 1,45 % і склала 96,4 млн. грн. За останні 12 місяців цей показник зменшився на 0,67 млн. грн., отже, протягом року рівень прострочення лишився практично незмінним - 19% на 1 липня 2012 року і 18,7 % - на 1 липня 2013 року.

Діаграма 12. Сума прострочених кредитів (грн.)

Наступна діаграма дає уявлення про структуру прострочених кредитів:

Діаграма 13. Структура прострочених кредитів

В структурі прострочених кредитів продовжують переважати прострочені кредити терміном більше 12 місяців, їх питома вага порівняно з минулим кварталом у загальній простроченості майже не змінилася і складає 63 %.

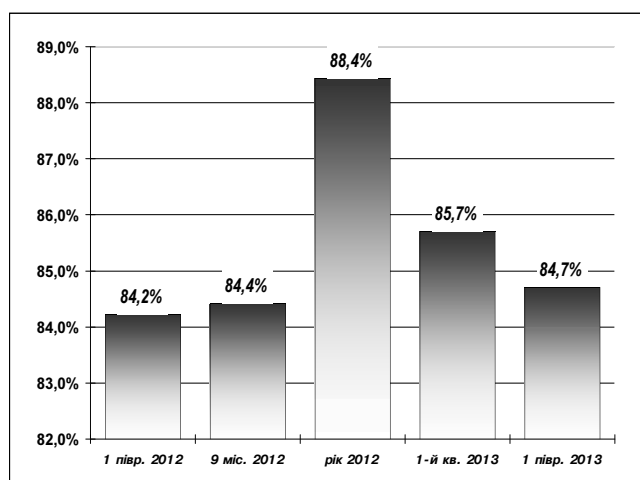
Подальші діаграми відображають динаміку співвідношень РЗПВ до нормативного значення, простроченості до власного капіталу, а також співвідношення суми прострочених кредитів,

не покритих РЗПВ, до кредитного портфеля по системі в цілому.

■ ДОСТАТНІСТЬ РЗПВ

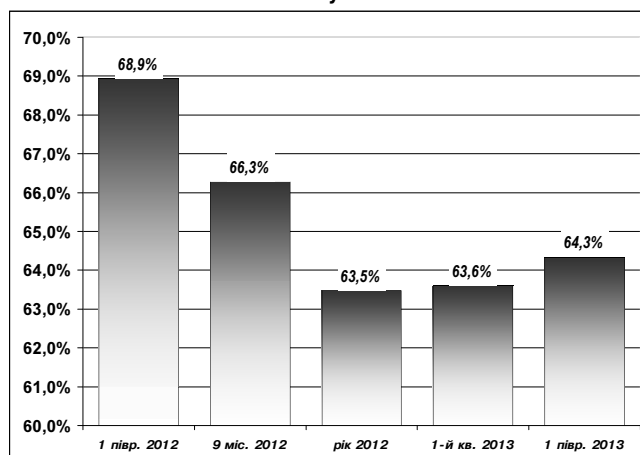
Співвідношення фактично сформованого РЗПВ до його нормативного значення у другому кварталі зменшилося, і на 01.07.2013 р. достатність РЗПВ, в процентах до нормативного значення, склала 84,7 %, що на 1,0 % менше, ніж станом на 01.04.2013 року. Протягом 12 місяців достатність РЗПВ зросла на 0,5%.

Діаграма 14. Достатність резерву забезпечення покриття втрат від неповернених кредитів (в процентах до нормативного значення)

■ СПІВВІДНОШЕННЯ ПРОСТРОЧЕНИХ КРЕДИТІВ ДО ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

Діаграма 15. Співвідношення прострочених кредитів до власного капіталу

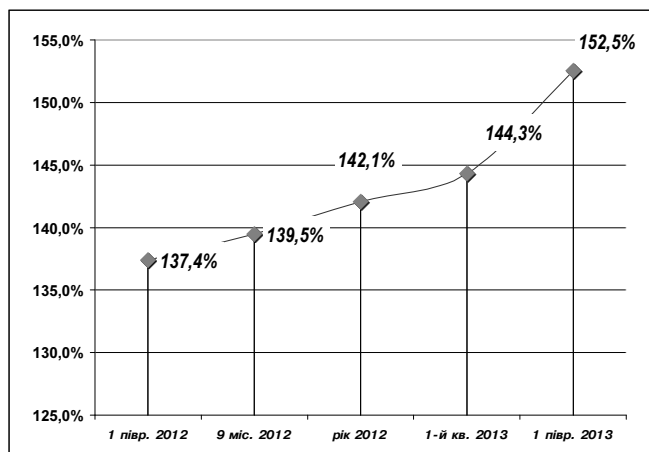

У другому кварталі 2013 року співвідношення прострочених кредитів до власного капіталу збільшилося і склало 64,3 %, що є наслідком збільшення суми прострочених кредитів.

ДОХОДИ ТА ВИТРАТИ КРЕДИТНИХ СПІЛОК НАКСУ

■ ДОХОДНІ АКТИВИ ДО ПЛАТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

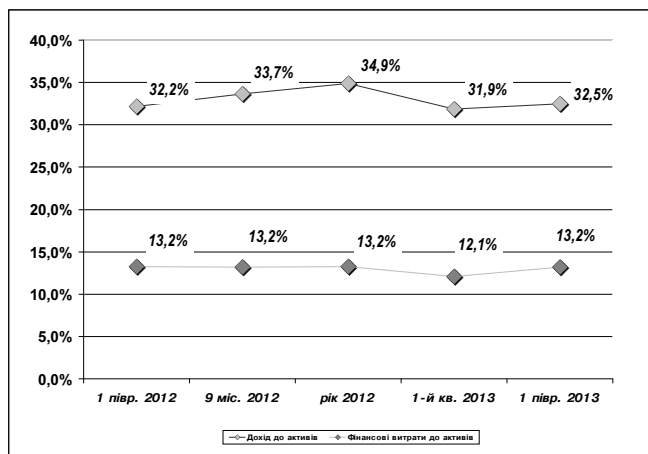
Діаграма 16. Співвідношення доходних активів до платних зобов'язань (нормативне значення: не менше 100%)

Наведені дані свідчать про постійне зростання співвідношення між доходними активами та платними зобов'язаннями протягом останніх 12 місяців. При цьому з початку року це співвідношення зросло на 10,4 % і досягло 152,5 %. Таке співвідношення надає кредитним спілкам можливість встановлення конкурентних процентних ставок на ринку кредитування.

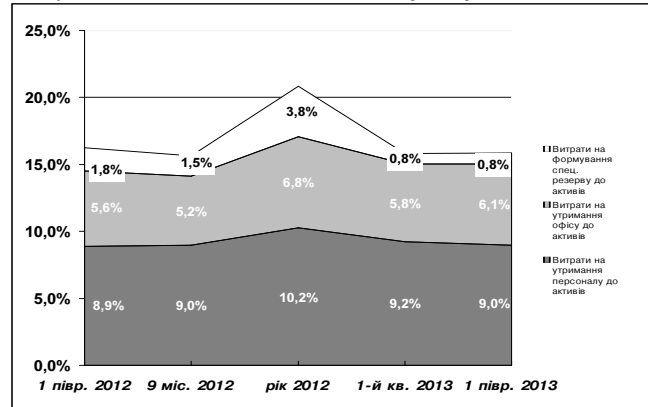
■ ДОХІД ДО АКТИВІВ, ФІНАНСОВІ ВИТРАТИ ДО АКТИВІВ

Діаграма 17. Співвідношення доходу до активів та фінансових витрат до активів

■ РОЗПОДІЛ ЗА ВИДАМИ ВИТРАТ

Діаграма 18. Розподіл за видами витрат кредитних спілок

Рівень доходності активів протягом останніх 12 місяців майже не змінився, так само, як і рівень їх вартості. Таке співвідношення забезпечує кредитним спілкам джерела як покриття операційних витрат, так і адекватної капіталізації.

Продовжують переважати витрати на утримання персоналу порівняно з витратами на формування спец. резерву та витратами на утримання офісу. На 01.07.2013 р. витрати на утримання персоналу склали 9,0% від активів, що на 8,2% більше за витрати на формування РЗПВ, які, в свою чергу, залишилися майже незмінними і складають 0,8%.

Втім, для різних категорій кредитних спілок як структура витрат в цілому, так і структура операційних витрат має певні особливості, про що свідчать дані наступних таблиць.

Таблиця 4. Загальна структура витрат кредитних спілок, %

Розмір активів	до 100 тис. грн.	від 100 до 500 тис. грн.	від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	від 1 до 2 млн. грн.	від 2 до 5 млн. грн.	понад 5 млн. грн.	Разом по НАКСУ
Процентні витрати разом	1,93	5,95	12,07	20,59	37,51	47,15	41,30
Операційні витрати разом	98,07	92,84	73,23	61,82	51,04	42,12	47,15
Витрати на формування РЗПВ	0,00	0,48	2,36	11,45	2,55	1,17	2,48
Витрати на формування резервного капіталу	0,00	0,73	1,67	1,65	1,80	2,97	2,53
Витрати на проценти на паї	0,00	0,00	10,67	4,49	7,10	6,59	6,54

Питома вага процентних витрат в цілому пропорційна розміру активів кредитних спілок. Питома вага операційних витрат має зворотну залежність від розміру активів. Найбільший відсоток процентних витрат і найменший відсоток операційних витрат притаманний спілкам з активами понад 5 млн. грн. Ця група кредитних спілок має також один з найменших відсотків витрат на формування резервів. Найбільша частка операційних витрат притаманна кредитним спілкам з активами до 1 млн. грн.

Розмір активів кредитних спілок впливає і на структуру операційних витрат. В цілому уявлення про структуру операційних витрат для різних груп кредитних спілок дає наступна таблиця:

Таблиця 5. Структура операційних витрат кредитних спілок

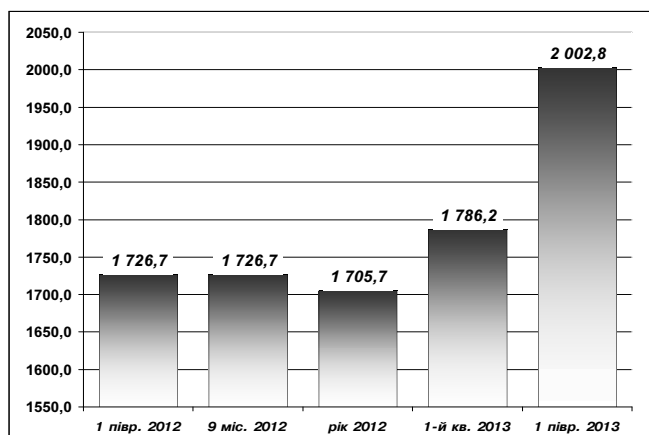
Розмір активів	до 100 тис. грн.	від 100 до 500 тис. грн.	від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	від 1 до 2 млн. грн.	від 2 до 5 млн. грн.	понад 5 млн. грн.	Разом по НАКСУ
Зарплата	18,4%	60,3%	65,6%	50,9%	68,2%	59,3%	59,5%
Офісні витрати	81,3%	35,8%	32,8%	47,8%	30,2%	39,6%	39,1%
Витрати на формування спільних фінансових фондів	0,0%	2,0%	0,1%	0,0%	0,1%	0,2%	0,2%
Інші витрати	0,3%	1,9%	1,5%	1,3%	1,5%	0,9%	1,2%

Мінімальна питома вага витрат на оплату праці в складі операційних витрат притаманна кредитним спілкам з активами до 100 тис. грн. Ці ж спілки мають найбільшу частку витрат на утримання офісу.

ЗВЕДЕНІ ДАНІ ПО ЧЛЕНАХ КРЕДИТНИХ СПІЛОК НАКСУ

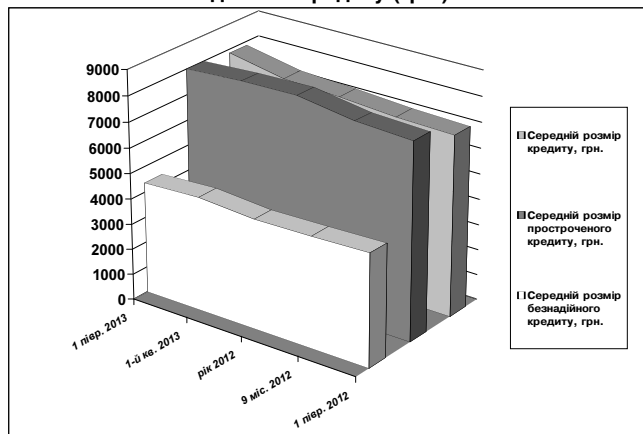
■ АКТИВИ НА ОДНОГО ЧЛЕНА СПІЛКИ

Діаграма 19. Активи на одного члена спілки (грн.)

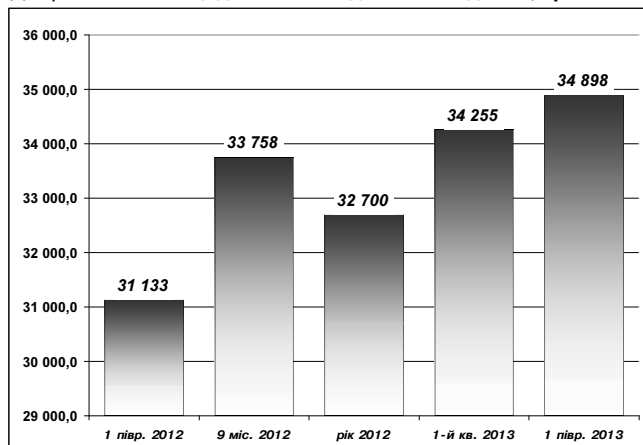
■ СЕРЕДНІ РОЗМІРИ КРЕДИТУ, ПРОСТРОЧЕНОГО КРЕДИТУ ТА БЕЗНАДІЙНОГО КРЕДИТУ

Діаграма 20. Середній розмір кредиту, середній розмір простроченого кредиту, середній розмір безнадійного кредиту (грн.)

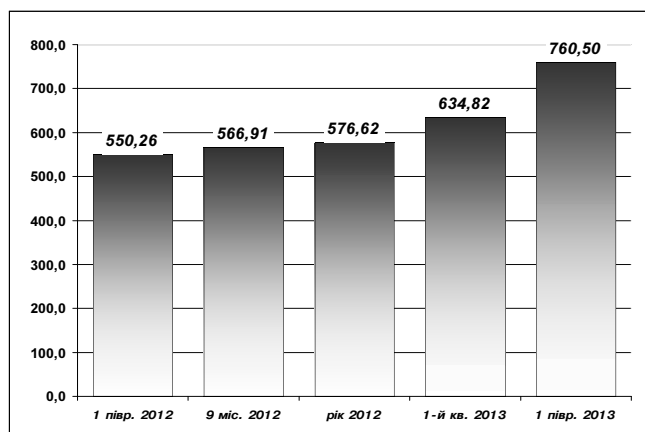
■ ЗАОЩАДЖЕННЯ НА ОДНОГО ВКЛАДНИКА

Діаграма 21. ЗАОЩАДЖЕННЯ НА ОДНОГО ВКЛАДНИКА, грн.

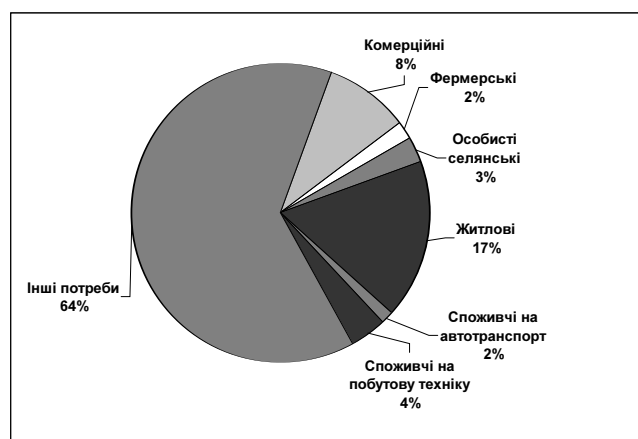
■ КАПІТАЛ НА ОДНОГО ЧЛЕНА СПІЛКИ

Діаграма 22. Капітал на одного члена спілки (грн.)

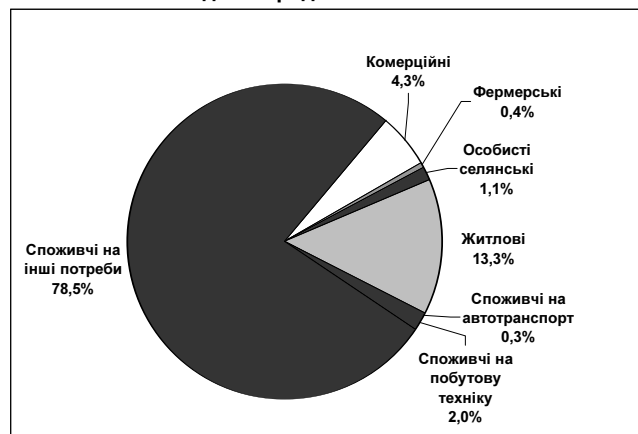
■ СТРУКТУРА КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ЗА ВИДАМИ

Діаграма 23. Структура кредитного портфеля за видами

■ ДОХОДНІСТЬ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ЗА ВИДАМИ КРЕДИТІВ

Діаграма 24. Доходність кредитного портфеля за видами кредитів

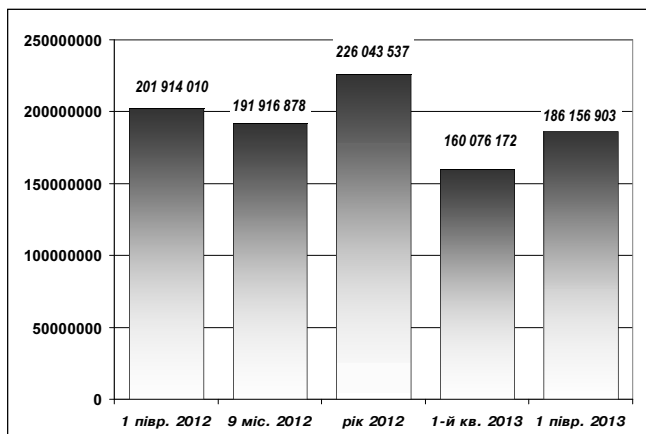

Структура кредитного портфеля у другому кварталі 2013 року не змінилася, частка споживчих кредитів складає 70,0%, як і у першому кварталі 2013 р. Споживчі кредити переважають в структурі кредитного портфеля, вони забезпечують спілкам 80,8 % доходності. Найнижчою до-

ходністю характеризуються фермерські (0,4 % доходу від 2,0 % портфеля) та особисті селянські кредити (1,1 % доходу від 3,0 % портфеля). Такий підхід є цілком зрозумілим, в той же час, для забезпечення необхідного рівня доходності кредитного портфеля та його відповідності строкам залучення коштів кредитним спілкам необхідна його диверсифікація.

Поквартальна динаміка видачі кредитів представлена наступною діаграмою:

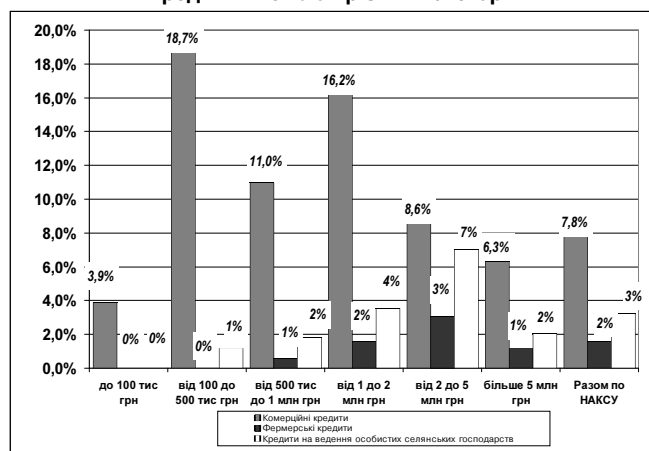
Діаграма 25. Поквартальна динаміка видачі кредитів (грн.)

Сума виданих кредитів у другому кварталі 2013 року збільшилась і склала 186,2 млн. грн., що більше, ніж у першому кварталі на 26,1 млн. грн. Але порівняно з другим кварталом 2013 року сума виданих кредитів зменшилась на 7,8 %.

Загальна картина буде неповною, якщо не представити відсоток комерційних, фермерських та особистих селянських кредитів в кредитних портфелях спілок різних категорій:

Діаграма 26. Структура кредитних портфелів кредитних спілок різних категорій

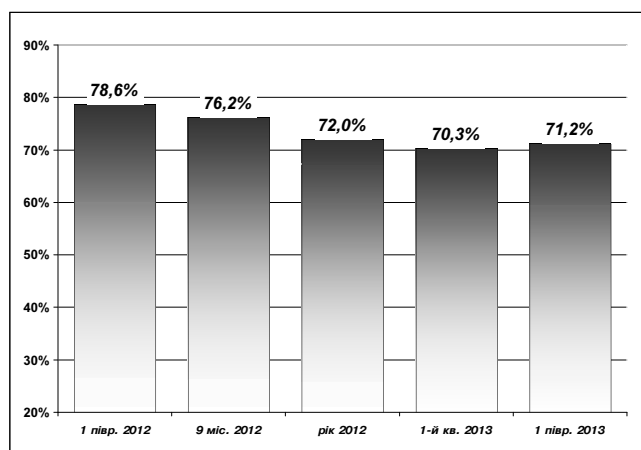

Питома вага бізнес-кредитів у кредитному портфелі всіх кредитних спілок - членів НАКСУ складає 12,6 %, порівняно з попереднім кварталом цей показник не змінився. Найбільшою час-

токою бізнес-кредитів характеризуються кредитні портфелі кредитних спілок з активами від 1 до 2 млн. грн. (21,3 %), а найменшою (3,9 %) - кредитні портфелі кредитних спілок з активами до 100 тис. грн. Найбільша питома вага кредитів, наданих на ведення фермерських та особистих селянських господарств, притаманна кредитним спілкам з активами від 2 до 5 млн. грн.

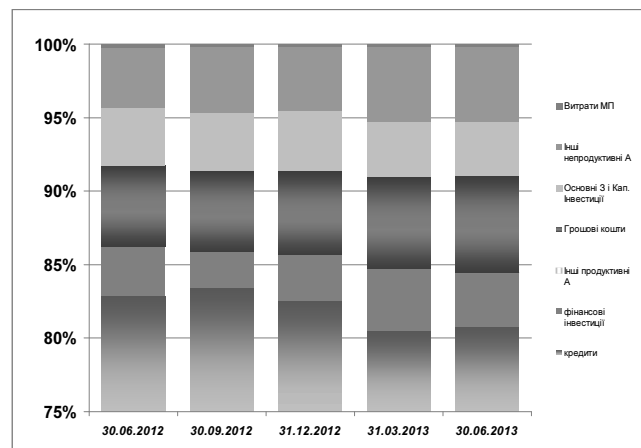
Наступна діаграма представляє виконання кредитними спілками - членами НАКСУ нормативу 3.1.1 - покриття прострочених кредитів регулятивним капіталом, як одного з найважливіших. Дані наведеної діаграми свідчать про те, що станом на 1 липня 2013 року, як і у попередньому році, кредитними спілками - членами НАКСУ цей норматив виконується. В другому кварталі фактичне значення показника збільшилось на 0,9 % і склало 71,2 %.

Діаграма 27. Дотримання нормативу 3.1.1.

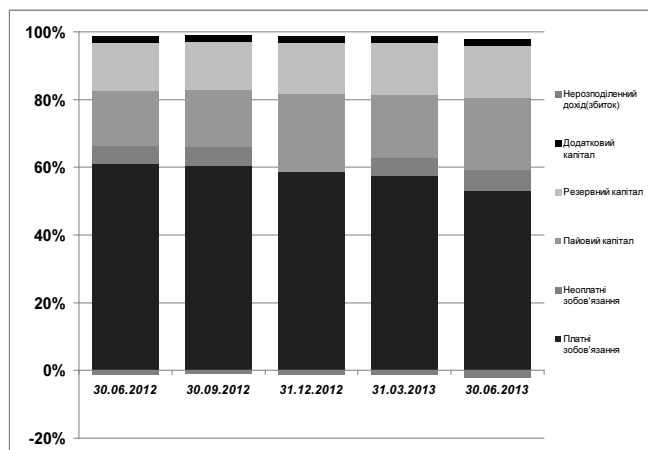
З метою оцінки рівня стабільності системи кредитних спілок - членів НАКСУ порівняємо структуру активів кредитних спілок і джерел їх фінансування - зобов'язань та капіталу:

Діаграма 28. Структура активів кредитних спілок і джерел їх фінансування

Структура активів кредитних спілок - членів НАКСУ у другому кварталі лишається практично незмінною: питома вага продуктивних активів складає 84,5 %. Левову частку активів складає кредитний портфель, але його частка протягом кварталу дещо збільшилась - з 80,5 % до 80,8 % від загальних активів; пропорційно зменшилась частка фінансових інвестицій - з 4,2 % до 3,6 %. Питома вага непродуктивних активів складає 15,5 %. Протягом року зросла частка грошових коштів, яка склала 6,6 % від загальних активів.

Діаграма 29. Структура зобов'язань та капіталу кредитних спілок

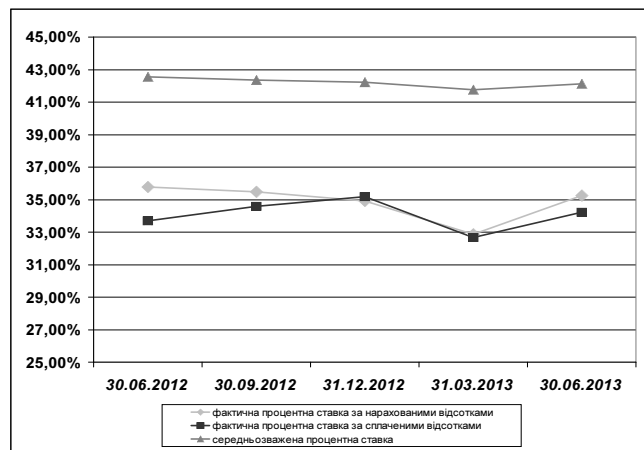
На відміну від структури активів, структура зобов'язань та капіталу протягом 12 місяців змінилася: якщо станом на 01.07.2012 р. активи кредитних спілок - членів НАКСУ фінансувалися за рахунок капіталу на 32 %, а за рахунок зобов'язань, відповідно, на 68 %, то станом на 01.07.2013 р. за рахунок зобов'язань фінансується 62 % активів кредитних спілок - членів НАКСУ, а за рахунок капіталу - 38 % активів. При цьому, протягом другого кварталу 2013 року рівень фінансування активів за рахунок капіталу зріс на 2,5 %. Дещо збільшилося за 12 місяців фінансування активів за рахунок неоплатних зобов'язань - з 5,2 % до 6,5 %. Не можна не відмітити, що на рівень фінансування активів за рахунок капіталу суттєво вплинуло збільшення суми непокритого збитку, питома вага якого збільшилася з 1,35 % до 2,2 % від загальних активів.

Таким чином, станом на кінець другого кварталу 2013 року непродуктивні активи

кредитних спілок в повному обсязі фінансуються за рахунок резервного капіталу, що дає змогу кредитним спілкам встановлювати конкурентні процентні ставки за кредитами.

Аналіз процентних ставок за кредитами представлений наступною діаграмою:

Діаграма 30. Аналіз процентних ставок за кредитами

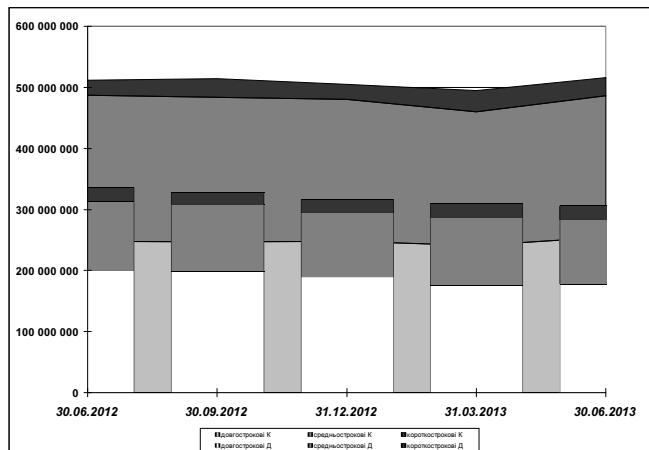

На діаграмі представлене порівняння середньозваженої процентної ставки (лінія з піктограмою трикутника) з фактичною доходністю кредитного портфеля як за нарахуванням (лінія з піктограмою ромба), так і за отриманими процентами (лінія з піктограмою квадрата). Фактична доходність кредитного портфеля за нарахуванням та сплаченими процентами є практично однаковою, але як в першому кварталі 2013 року, так і у другому кварталі 2013 року ставка доходності кредитного портфеля суттєво відрізняється від середньозваженої процентної ставки, що потребує від кредитних спілок додаткової уваги під час планування очікуваної доходності кредитного портфеля. Адже орієнтація на середньозважену процентну ставку може призвести до неотримання очікуваного доходу.

Під час аналізу загальної структури активів та пасивів було визначено, що частка активів, що фінансуються за рахунок платних зобов'язань, складає по кредитних спілках - членах НАКСУ станом на кінець другого кварталу 2013 року 55,5 %. В той же час, сума кредитів, виданих членам спілки, за виключенням резерву забезпечення покриття втрат від неповернених позичок, складає

80,8 % від загальних активів. Наступна діаграма представляє деталізацію кредитного портфеля та портфеля вкладів за строками.

Діаграма 31. Порівняння кредитного портфеля та портфеля вкладів за строками

На представленій діаграмі області представляють кредитний портфель за строками від довгострокових до короткострокових, а стовпчики - портфель вкладів (також від довгострокових до короткострокових). Враховуючи той факт, що дані щодо фактично сформованого РЗПВ не містять диференціації його за строками кредитів, в цій діаграмі представлений кредитний портфель "брутто" - не зменшений на суму РЗПВ. Необхідно відмітити, що суттєвим ризиком ліквідності для кредитних спілок (в тому числі і невиконання нормативу короткострокової ліквідності) є розміщення середньострокових вкладів у довгострокові кредити.

Протягом всього періоду, що аналізувався по кредитних спілках - членах НАКСУ, в цілому кредитний портфель переважає портфель вкладів у зв'язку з частковим фінансуванням кредитного портфеля за рахунок капіталу. При цьому, як було показано вище, частка фінансування активів за рахунок капіталу постійно зростає. Фінансування довгострокових кредитів за рахунок довгострокових внесків (вкладів) на депозитні рахунки коливається в межах від 69,7 % до 80,6 %.

Станом на кінець другого кварталу 2013 року довгострокові кредити фінансуються за рахунок довгострокових вкладів на 69,7 %, середньострокові кредити - за рахунок середньострокових вкладів на 45,9 %, а короткос-

трокові кредити - за рахунок короткострокових вкладів на 8,8 %. Враховуючи те, що фінансування кредитного портфеля, крім внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки, відбувається за рахунок капіталу кредитних спілок, таку структуру фінансування кредитного портфеля можна вважати достатньо безпечною, оскільки вона не несе у собі загрози проблем з ліквідністю. В той же час, кредитні спілки, кредитний портфель яких фінансується за рахунок вкладів в більшому обсязі, ніж у середньому по НАКСУ, повинні приділяти увагу відповідності кредитного портфеля портфелю вкладів за строками.

Підсумовуючи наведену вище інформацію, можна представити кредитну спілку - члена НАКСУ як кредитну спілку, яка об'єднує близько 2 тисяч членів, має в активах близько 4 мільйонів гривень, 1520 тисяч гривень з них фінансуються за рахунок капіталу, а 2480 тис. грн. - за рахунок зобов'язань, 95 % з яких є внесками (вкладами) на депозитні рахунки членів спілки.

80 % активів кредитної спілки (3 200 тис. грн.) інвестовано у кредити членам спілки, при цьому 70 % кредитів (2 240 тис. грн.) видані на споживчі потреби, 540 тисяч - на придбання, ремонт та реконструкцію житла, а 420 тисяч гривень - на комерційні цілі членам кредитної спілки. 20 % активів спілки - 800 тис. грн. представлені грошовими коштами та фінансовими інвестиціями загальною сумою 450 тис. грн., а також основними засобами та іншими активами на суму 350 тис. грн.

Така структура активів забезпечує як достатню доходність кредитних спілок, так і необхідний рівень ліквідності. А майже 40 % капіталізація кредитних спілок свідчить про їх надійність.

Катерина КАЛУСТОВА,
Віце-президент Національної асоціації
кредитних спілок України з питань
саморегульованості, Директор фінансового
департаменту НАКСУ

ЗМІНИ ДО ПОЛОЖЕННЯ ПРО ФІНАНСОВІ НОРМАТИВИ ДІЯЛЬНОСТІ ТА КРИТЕРІЇ ЯКОСТІ

СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК ТА ОБ'ЄДНАНИХ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

З 17 вересня 2013 р. набули чинності Зміни до Положення про фінансові нормативи діяльності та критерії якості системи управління кредитних спілок та об'єднаних кредитних спілок, затверджені розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, від 30.07.2013, № 2504, зареєстровані в Міністерстві юстиції України 20 серпня 2013 р. за № 1438/23970.

Суть змін полягає у:

— вилученні одного нормативу якості активів (3.1.4. Сума залишку за наданими кредитами членам кредитної спілки не може бути меншою ніж 60 відсотків від суми активів збільшених на суму фактично сформованого резерву забезпечення покриття втрат від неповернених позичок. Контроль за дотриманням цього нормативу здійснюється щоденно на початок робочого дня);

— заміні фіксованої суми активів для визначення групи режимів регулювання кредитних спілок відносним показником — кількістю мінімальних заробітних плат. Мінімальний розмір заробітної плати, встановлений Законом України «Про Державний бюджет України на 2013 рік» від 06.12.2012 р. № 5515-VI, з 01.01.2013 по 30.11.2013, складає 1147 грн.

Таким чином, пункт 3.1. «Нормативи якості активів» Розділу 3 «Нормативи якості активів, ризиковості операцій та прибутковості» має чотири підпункти:

«3.1.1. Загальна сума заборгованості за простроченими, неповерненими, безнадійними та продовженими (продлонгованими) кредитами не має перевищувати 100 відсотків від суми регулятивного капіталу (власних коштів). Контроль за дотриманням цього нормативу здійснюється на кінець останнього дня кожного місяця.

3.1.2. Відношення загальної суми заборгованості за простроченими, неповерненими, безнадійними та продовженими (продлонгованими) кредитами, не перекритої сформованим резервом забезпечення покриття втрат від неповернених позичок, до загальної суми заборгованості за наданими кредитами для кредитних спілок, окрім об'єднаних кредитних спілок:

— для першої групи режимів регулювання кредитних спілок не може перевищувати 8 відсотків;

— для другої групи режимів регулювання кредитних спілок та для об'єднаних кредитних спілок не може перевищувати 10 відсотків;

— для третьої групи режимів регулювання кредитних спілок не може перевищувати 12 відсотків.

Контроль за дотриманням цього нормативу здійснюється на кінець останнього дня кожного місяця.

3.1.3. Загальна сума залучених внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки та інших зобов'язань кредитної спілки, за якими нараховуються проценти, не має перевищувати суму продуктивних

активів. Контроль за дотриманням цього нормативу здійснюється на кінець останнього дня кожного місяця.

Для третьої групи режимів регулювання кредитних спілок цей норматив не застосовується.

3.1.4. Кредитна спілка не має права здійснювати залучення коштів від членів кредитної спілки у разі наявності у неї співвідношення більшого ніж 100 процентів сум нарахованих процентів за внесками (вкладами) членів кредитної спілки на депозитні рахунки та розподіленого доходу на додаткові пайові внески до суми нарахованих доходів за кредитами, наданими членам кре-

дитної спілки.

Контроль дотримання цього нормативу здійснюється на кінець останнього дня кожного місяця.

Для об'єднаних кредитних спілок цей норматив не застосовується.

Для третьої групи режимів регулювання кредитних спілок цей норматив не застосовується.»

Додаток до Положення про фінансові нормативи діяльності та критерії якості системи управління кредитних спілок та об'єднаних кредитних спілок має наступний вигляд:

Параметри віднесення кредитних спілок до груп режимів регулювання та критерії дати віднесення

Група режимів регулювання кредитних спілок	Параметри	Критерії ідентифікації дати віднесення до групи режимів регулювання	Значення параметрів
перша	1. Розмір активів	дата, що настає за датою закінчення кварталу	> 10 тис. мінімальних заробітних плат
	2. Наявність відокремлених підрозділів за межами адміністративно-територіальної одиниці, на території якої зареєстрована кредитна спілка	внесення інформації про відокремлений підрозділ кредитної спілки до Державного реєстру фінансових установ	x
	3. Проведення діяльності з переказу коштів	дата отримання ліцензії на певний вид господарської діяльності	x
	4. Питома вага кредитів з великим ризиком (більше 10 % капіталу) у загальному кредитному портфелі	дата, що настає за датою закінчення кварталу	> 60 %
друга	1. Розмір активів	дата, що настає за датою закінчення кварталу	від 2 тис. мінімальних заробітних плат до 10 тис. мінімальних заробітних плат включно

друга	2. Наявність відокремлених підрозділів у межах адміністративно-територіальної одиниці, на території якої зареєстрована кредитна спілка	внесення інформації про відокремлений підрозділ кредитної спілки до Державного реєстру фінансових установ	x
	3. Провадження видів діяльності, які підлягають обов'язковому ліцензуванню згідно із законодавством України (крім переказу коштів)	дата отримання ліцензії на певний вид господарської діяльності	x
третя	1. Розмір активів	дата, що настає за датою закінчення кварталу	< 2 тис. мінімальних заробітних плат
	2. Відсутність відокремлених підрозділів	x	x
	3. Непровадження видів діяльності, які підлягають обов'язковому ліцензуванню згідно із законодавством України	x	x

Отже, відтепер до третьої групи режимів регулювання відносяться кредитні спілки, які одночасно:

- не залучають внесків (вкладів) на депозитні рахунки, не видають фінансових кредитів за рахунок залучених коштів, іншими словами — не провадять видів діяльності, які підлягають обов'язковому ліцензуванню згідно із законодавством України;
- не мають відокремлених підрозділів;
- мають активи менші, ніж 2000 мінімальних заробітних плат — 2 294 000 грн.

З метою приведення діяльності у відповідність до вимог цього розпорядження абсолютно всім кредитним спілкам необхідно внести зміни до наказу «Про запровадження змін до Порядку контролю за дотриманням фінансових нормативів» шляхом вилучення щоденного контролю за «сумою залишку за наданими кредитами членам КС _____, яка не може бути меншою ніж 60 відсотків від суми активів, збільшених на суму фактично сформованого резерву забезпечення покриття втрат від не повернутих позичок шляхом співвідношення суми залишку за кредитам, виданими членам

КС _____, до активів КС _____, збільшених на суму фактично сформованого резерву забезпечення покриття втрат;» і зміною у пункті 3) Наказу номеру підпункту 3.1.5. на 3.1.4.

При цьому, кредитним спілкам, які, відповідно до Змін, переходять з другої до третьої групи режимів регулювання, необхідно звернути увагу на те, що для третьої групи режимів регулювання кредитних спілок не застосовуються нормативи: **2.2.2, 3.1.3, 3.1.4, 4.1, 4.2.**

Щодо необхідності **цим спілкам** вносити зміни до Положення про фінансове управління кредитної спілки: якщо пункт 1 Положення «Порядок здійснення фінансового планування та аналізу виконання планів кредитної спілки» сформульований наступним чином: *«Фінансове планування в кредитній спілці здійснюється шляхом розробки та затвердження, не пізніше 20 грудня, спостережною радою бюджету кредитної спілки на наступний фінансовий рік. Складовою частиною бюджету є деталізований помісячний кошторис витрат кредитної спілки.»*, **таке Положення не потребує внесення змін.**

ЧИ МОЖЛИВО ПРОДАТИ ЗАСТАВЛЕНЕ МАЙНО В ПРОЦЕДУРІ ПРИМУСОВОГО СТЯГНЕННЯ БЕЗ ПРОВЕДЕННЯ ПУБЛІЧНИХ ТОРГІВ?

Так вже повелося у вітчизняному законодавстві, що спочатку створюють не зовсім і не всім зручні процедури, а потім шукають варіанти спрощення оформлення тих чи інших правовідносин. Візьмемо, наприклад, вимоги Закону України «Про виконавче провадження» (далі — Закон), в силу яких державний виконавець у певних випадках повинен здійснювати примусову реалізацію заставного майна шляхом публічних торгів (аукціону).

Є навіть детально розписана процедура таких торгів, але часу на неї не завжди вистачає. Як наслідок, виникають ситуації, коли заставне майно у процесі стягнення йде не «з молотка», а далі — і судові спори про незаконність такого роду дій.

У даному випадку істину в останній інстанції шукали колеги судій Судової палати з адміністративних справ, Судової палати з господарських справ та Судової палати з кримінальних справ Верховного суду України. А приводом для спільного засідання відразу трьох палат ВСУ стала справа за позовом ВАТ до відділу державної виконавчої служби (ДВС), комунального підприємства БТІ, за участю третіх осіб — банку, ТОВ та ПП — про визнання протиправними дій державного виконавця ДВС при реалізації заставного майна та визнання протиправною та відміну державної реєстрації права власності на це майно, здійсненої БТІ.

Свої вимоги ВАТ обґрунтовувало тим, що державний виконавець здійснив стягнення на заставне майно у порядку примусового виконання виконавчого напису нотаріуса

шляхом укладення від свого імені трьохстороннього договору купівлі-продажу на користь третьої особи — ТОВ, чим порушив приписи ст. 52, 57, 61 Закону, а БТІ протиправно зареєструвало право власності за ТОВ, оскільки підставою для цього могло бути виключно свідоцтво про набуття нерухомого майна за результатами примусової реалізації на публічних торгах.

Вінницький окружний суд постановою від 03 серпня 2007 року, залишеною без змін ухвалою Київського апеляційного адміністративного суду від 28 серпня 2008 року, позовні вимоги задовольнив у повному обсязі.

При цьому ВАСУ виходив з того, що державним виконавцем були порушені ст. 51, 62 Закону, оскільки потрібно було проводити публічні торги, а не укласти трьохсторонній договір купівлі-продажу, в якому виступати продавцем. Також порушення припустилось і БТІ через те, що державний реєстратор не мав права відмінити державну реєстрацію права власності на майно попереднього власника на підставі договору купівлі-продажу, в якому той не є стороною договору.

Не погоджуючись з такими правовими висновками судів, Банк подав заяву про перегляд судового рішення касаційного суду ВСУ на підставі неоднакового застосування частини 7 ст. 20 Закону України «Про заставу» (далі — Закон про заставу).

У підтвердження неоднакового застосування судом касаційної інстанції однієї і тієї ж норми права заявник надав постанови Вищого господарського суду України від 17 лютого 2009 року та 28 березня 2012 року, а

також ухвалу колегії судій Судової палати з кримінальних справ Верховного Суду України від 29 червня 2006 року (як суду касаційної інстанції), приймаючи які касаційні суди виходили з того, що в договорах застави сторони визначили порядок звернення стягнення та реалізації заставного майна, а саме: при зверненні стягнення шляхом здійснення виконавчого напису нотаріуса — шляхом продажу заставного майна третій особі на користь заставодержателя.

Приймаючи постанову від 09 квітня 2013 року, колегія судій ВСУ виходила з наступного.

За цією справою судами було встановлено, що державний виконавець ДВС відкрив та поєднав в одне виконавчі провадження по виконавчому напису нотаріуса на користь Банку на суму 2 199 118,20 грн. та по судовому наказу від 08 липня 2002 року Господарського суду Вінницької області на суму 1 858 541,21 грн. на користь Державного комітету України з державного матеріального резерву.

Стягувачі повинні були отримати задоволення своїх вимог від реалізації майна, що належить ВАТ, а саме: майнового комплексу по зберігання та переробці зерна.

19 червня 2003 року у процесі реалізації майна боржника був укладений договір купівлі-продажу заставного майна між державним виконавцем ДВС (Продавець), ТОВ (Покупець) та Банком (Заставодержатель), а 26 червня 2003 року — угоду про внесення змін в зазначений договір, згідно з яким все майно ВАТ, що знаходилося у заставі відповідно до нотаріально завіреного договору застави від 28 травня 2002 року, продано ТОВ.

11 серпня 2003 року на підставі цього договору купівлі-продажу БТІ здійснило державну реєстрацію права власності ТОВ на спірне майно, а 23 лютого 2005 року це майно було продано ПП.

Приймаючи рішення з цього питання, ВСУ відмітив, що примусове виконання виконавчого напису нотаріуса здійснюється в порядку, встановленому законом. На дату виникнення спірних відносин до процедури звернення стягнення на заставне майно застосовувалися загальні правила примусового виконання рішень, включаючи ст. 61 Закону, відносно реалізації майна боржника на відкритих торгах, аукціонах. Але у частині 7 ст. 20 Закону про заставу зазначено, що реалізація заставного майна, на яке звернуто стягнення, здійснюється в установленому порядку, якщо інше не передбачено цим Законом або договором, а частина 1 статті 21 конкретизувала, що така реалізація здійснюється спеціалізованими організаціями з аукціонів (публічних торгів), якщо інше не передбачено договором.

Тобто затверджується право сторін договору застави самостійно визначити порядок звернення стягнення на заставне майно.

Оскільки договір застави за цією справою передбачав право заставодержателя реалізувати майно, на яке звернуто стягнення за виконавчим написом нотаріуса шляхом продажу третій особі на свою користь, ВСУ дійшов висновку, що правова позиція ВАСУ, що викладена в ухвалі від 23 жовтня 2013 року, є помилковою. Як наслідок, ця ухвала має бути скасована, а справа — направлена на новий касаційний розгляд.

Слід зазначити, що це перша та, насправді, єдина у своєму роді перевага приватного права над публічним, оскільки сторони не тільки можуть встановити ці правила для себе, але й державні органи мають дотримуватися їх домовленості.

**Підготовлено юридичним
департаментом НАКСУ за матеріалами
газети «Юридична практика»**

ЧИ ПОТРІБЕН ТРЬОХСТОРОННІЙ ДОГОВІР ПОРУКИ

Порука — один із способів забезпечення виконання зобов'язання, який полягає у залученні третьої особи — поручителя до основного зобов'язання, що виникає між боржником та кредитором. Як і інші зобов'язання, порука є акцесорною (додатковою) та завжди виникає у зв'язку з основним зобов'язанням. При цьому зміст останнього визначає доцільність застосування поруки у конкретній ситуації.

За загальним правилом тягар пошуку поручителя покладається на боржника, який отримує згоду поручителя на те, що він поручився за боржника перед кредитором. При цьому виникає казус: боржник не стає стороною у договорі поруки, але такий договір не може бути укладений без його згоди.

Враховуючи цю неоднозначність, на практиці, в залежності від волевиявлень сторін трапляються як двосторонні (поручитель, кредитор), та і трьохсторонні (поручитель, кредитор, боржник) договори поруки. Серед практикуючих юристів відсутня єдина позиція відносно питання доцільності укладення двосторонніх або трьохсторонніх договорів поруки.

Вищі судові інстанції дотримуються різних позицій щодо спорів про признання недійсним договору поруки на підставі того, що він укладений без згоди боржника.

Згідно з Постановою від 01 листопада 2011 року по справі № 10/16-11 Вищий Господарський суд України (ВГСУ) залишив без змін підтримане постановою апеляційної інстанції рішення місцевого господарського суду, яким договір поруки

визнаний недійсним на тій підставі, що його уклали без попередньої згоди боржника.

Касаційна інстанція мотивувала судові рішення тим, що, виходячи із правового аналізу норми абзацу 1 частини 1 ст. 553 Цивільного (ЦК) України, природа поруки полягає у поєднанні волі боржника та поручителя відповідати разом.

Таким чином, порука за договором передбачає волевиявлення як боржника, так і поручителя. Через це оспорюваний договір є недійсним, оскільки суперечить поняттю договору, а саме ст. 626 ЦК України, як домовленості двох чи більше сторін, що направлена на встановлення, зміну чи припинення цивільних прав та обов'язків, у тому числі для боржника (солідарна відповідальність), який не є стороною договору.

До висновку про недійсність договору поруки, укладеного без згоди боржника, ВГСУ дійшов і у постанові від 20 липня 2011 року по справі № 14/22-11, зазначаючи, що, відповідно до ст. 557 ЦК України, поручитель, що виконав зобов'язання, забезпечене порукою, у зв'язку з ненаправленням йому боржником повідомлення про виконання ним свого боргу, має право стягнути з кредитора безпідставно отримане або пред'явити зворотню вимогу до боржника.

Боржник не мав можливості повідомити поручителя про виконання зобов'язання перед кредитором, оскільки через оспорюваний договір поруки ані сам поручитель, ані його місцезнаходження боржнику не були відомі. Тому застосування вищезазначеної норми може призвести до небажаних наслідків для боржника, а са-

ме подвійній сплаті суми основного зобов'язання (тобто і кредитору, і невідомому поручителю по зворотній вимозі).

Протилежний висновок про дійсність договору поруки, укладеного без згоди боржника, наводиться у Постанові пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 5 від 30 березня 2012 року «Про практику застосування судами законодавства при вирішенні спорів, що виникають із кредитних правовідносин». Так, в п. 20 зазначеної Постанови йдеться про наступне: «з урахуванням статей 553–554 ЦК договір поруки укладається кредитором за зобов'язаннями, які забезпечуються порукою, і поручителем. Оскільки позичальник є не стороною договору поруки, а стороною у зобов'язанні, забезпеченому порукою, чинне законодавство України не передбачає обов'язку кредитора чи поручителя отримувати згоду позичальника на укладення договору поруки. Разом із тим це не означає, що за позовом позичальника такий договір поруки не може бути визнано недійсним, якщо буде доведено, що він звужує його права чи розширює обов'язки, зокрема, передбачає оплату послуг поручителя боржником відповідно до вимог статті 558 ЦК, чи доведено зловмисну домовленість кредитора з поручителем тощо».

З іншого боку, в постанові Верховного Суду України (ВСУ) від 14 серпня 2012 року № 3-35Гс12 ВСУ зазначив, що чинним законодавством України та умовами як кредитного договору, так і оспорюваного договору поруки не встановлене зобов'язання кредитора та поручителя попереджувати боржника про укладення договору поруки з метою забезпечення виконання його зобов'язання перед кредитором, а волевиявлення боржника при укладенні зазначеного договору не є його суттєвою вимогою.

Виходячи з положень ст. 553, 554, 626 ЦК України, договір поруки є двосторон-

ньою угодою та укладається з метою урегулювання відносин між кредитором та поручителем. Порука створює права для кредитора та обов'язки для поручителя. Безпосередньо на права і обов'язки боржника вона не впливає, оскільки зобов'язання боржника у цьому випадку не встановлюються, не припиняються та не змінюються.

Окрім цього, наслідком виконання поручителем зобов'язання, забезпеченого порукою, відповідно до частини 2 ст. 556, п. 3, частини 1 ст. 512 ЦК України, може бути заміна кредитора в зобов'язанні, що, відповідно до частини 1 ст. 516 ЦКУ, здійснюється без згоди боржника, якщо інше не встановлене договором або законом.

Таким чином, при розгляді спорів про визнання недійсним договору поруки на підставі того, що він укладений без згоди боржника, судова практика неоднозначна. Обґрунтованою можна вважати правову позицію, відповідно до якої відсутність згоди боржника на укладення договору поруки не є підставою недійсності цієї угоди.

Але, для того, щоб уникнути можливих небажаних наслідків, що обумовлені ситуативністю судових рішень в Україні, кредиторам слід наполягати на укладенні саме трьохсторонніх (поручитель, кредитор, боржник) договорів поруки.

Підготовлено юридичним департаментом НАКСУ за матеріалами газети «Юридична практика»

ОТ БАНКИРОВ ХОРОШИХ К БАНКИРАМ ПЛОХИМ, ИЛИ КАК ПОГИБАЮТ БАНКИ*

У попередньому номері журналу ми розпочали публікацію праці Аристобуло де Хуана «От банкиров хороших к банкирам плохим». І хоча у ній розглядається банківський нагляд як ключовий елемент попередження чи обмеження збитку від поганого управління, вона допоможе керівникам будь-яких фінансових установ, у тому числі й кредитних спілок, критично поглянути на свою роботу і вчасно почати налагодження правильного менеджменту.

«Косметический менеджмент» состоит в камуфлировании прошлых и текущих потерь с тем, чтобы выиграть время и, сохраняя контроль за ситуацией, найти решение, или же подождать, когда время решит все проблемы.

Есть много способов скрыть реальное положение банка. Некоторые из них могут быть названы «отчет о доходах наизнанку». В доброкачественном отчете о прибыли дивиденды являются результатом суммирования и вычитания соответствующих статей доходов и расходов. Но когда дивиденды под угрозой, банкир может решить, что они просто не вправе быть переменной величиной, что они должны стать постоянной, а вот

*** Матеріал публікується мовою офіційного перекладу. Закінчення. Початок у № 2-3 (48-49).**

с остальными цифрами отчета о доходах и расходах допустимы манипуляции, пусть

Отчет наизнанку	Правильный отчет
модель А	модель В
Заданный уровень дивидендов	Полученные проценты по ссудам
+ Нераспределенная прибыль	– Расходы на уплату процентов по депозитам
+ Налоги	= спрэд (маржа)
= Чистая прибыль	+ Плата за услуги
+ Резерв	– Операционные расходы
+/- Прочие доходы(расходы)	= Операционная прибыль
= Операционная прибыль	+/- Прочие расходы/доходы
+ Операционные расходы	– Резерв
– Плата за услуги	= Чистая прибыль
= Спрэд (маржа)	– Налоги
+ Расходы на уплату процентов по ссудам	– Нераспределенная прибыль
= Полученные проценты по ссудам	= Дивиденды

даже не имеющие ничего общего с реальностью. «Отчет наизнанку» будет выглядеть как модель А, противоположная стандартной модели В:

Поскольку сумма дивидендов предопределена, первым объектом манипуляций становится нераспределенная прибыль. Банк жертвует адекватностью капитала во имя «хорошего имиджа», которому не поверит ни один специалист. Зато инвесторы получают дивиденды, к которым привыкли.

Следующая проблема возникает, когда дальнейшее сокращение нераспределенной прибыли более невозможно. Банкир начинает хитрить уже с показателем чистой прибыли, увеличивая ее на бумаге, несмотря на то, что приходится платить больше налогов. Для этого есть четыре основных способа:

(а) отчислять в резервный фонд меньше, чем требуется, посредством процедуры «увечковечения», или же «защиты» ссуд фиктивным обеспечением;

(б) засчитывать безнадежные долги как доход;

(с) необоснованно завышать оценку активов;

(д) авансировать доходы и оттягивать начисление расходов.

«Увечковечение» [1]. Наиболее серьезные проблемы связаны не с теми кредитами, которые отражаются на счете просроченных ссуд: это лишь небольшая часть проблемных кредитов. Самые значительные потери банка прячутся в портфеле, который банкиром классифицируется как текущий, «хороший» портфель. Когда банкир намерен подогнать размер резервов к заданному уровню прибыли и дивидендов, он просто не классифицирует просроченные, сомнительные или списанные кредиты как «плохие». Напротив, он автоматически будет их пролонгировать, дабы избежать их отнесения на счет просроченных ссуд. Процент по ним рефи-

нансируется [2]. Проблема нарастает как снежный ком и грозит катастрофой, поскольку возратить такие кредиты все труднее, а заемщик — все наглее, так как банк не может принять эффективные меры по взысканию ссуды, «спрятанной» на счете текущих кредитов. Привычка к неплатежам укореняется. Эта практика типична для ссуд компаниям, доля капитала которых принадлежит банку или банкирам, или в которые банк вложил непропорционально большую долю портфеля. Яркий пример — банки, кредитующие развивающиеся страны, когда они снова и снова пролонгируют долги, не делая при этом положенных резервов.

Другой типичный способ сокращения необходимых отчислений в резервы — приукрасить плохой кредит, приняв в залог обеспечение, даже если оно не способно покрыть долг или по закону не может быть обращено в пользу банка при невозврате ссуды. Это, в частности, ссуды, обеспеченные залладными второго и последующих сроков, предприятиями, на которых имеют место острые конфликты с профсоюзами, бесперспективной недвижимостью или недвижимостью с ограниченным потенциалом развития. Банкир будет представлять такое обеспечение как первоклассное, процент же по ссуде будет зачисляться в доход банка в установленные договором сроки, что очень обрадует заемщика.

Порой заемщик уже «проел» капитал [3], терпит постоянные убытки и даже абсолютный отток денег из фирмы, а банкир все еще убеждает, что не должен создавать резерв по этим кредитам, и что со временем проблемы заемщика разрешатся. Доходит до того, что наш банкир заявляет, будто просто не может производить резервирование по этому и другим таким кредитам сверх тех границ, в которых подобное резервирование рассматривается налоговым законодательством как операционные расходы. Следовательно, такие кредиты вовсе не плохие.

Описанная выше практика не только ведет к недостаточному резервированию, но также заставляет банкира капитализировать неполученный процент, то есть отражать его

[1] в оригинале используется термин «evergreening», от «evergreen» — вечнозеленый.

[2] т.е. платится заемщиком из средств, полученных у того же или у другого банка.

[3] в оригинале используется термин «negative capital» — отрицательный капитал.

в отчете как доход, одновременно увеличивая на его величину основной долг по ссуде. Таким образом (возвращаясь к отчету о доходах), «прибыль» преувеличивается не только потому, что резервирование меньше необходимого, но и потому, что процентный доход выглядит выше благодаря процедуре превращения кредитов в «вечнозеленые».

Но вот уже и «увечковечения» кредитов недостаточно, чтобы удерживать показатель прибыли на желаемом уровне. У банкира есть еще один способ: переоценить фиксированные, или постоянные активы — недвижимость или капитал. Некоторые законы позволяют банку периодически переоценивать свои активы с учетом инфляции без уплаты дополнительных налогов. Банк это использует, завышая в отчете оценку активов в сравнении с их реальной экономической стоимостью и создавая искусственный дополнительный доход (разницу между предыдущей и новой оценками имущества) и резервы (как статью в пассиве, противостоящую активной статье дооценки).

Хуже всего то, что иные банкиры переоценивают свои активы путем продажи последних компаниям, связанным с банком, по цене большей, нежели их учетная оценка, и засчитывая положительную разницу как доход. Отрицательная разница не показывается в балансе покупателя должным образом.

Другой способ «переоценки»: банк обращает в свою пользу залог, стоимость которого недостаточна для покрытия данного кредита, но учитывается как доход в сумме, равной кредиту.

Еще одна уловка — преждевременное авансирование доходов и задержка с зачислением на баланс расходов. Например, плата за услуги по правилам должна рассредоточиваться на протяжении операционного периода. Однако банкир, находящийся в затруднении, будет учитывать плату в день ее получения. С другой стороны, он может учитывать в балансе расходы как кредиторскую задолженность (например, плату за покупку ценностей) до момента действительного платежа, хотя по правилам эта сумма учитывается как расход в день подписания контракта о поставке товаров.

АВАНТЮРНЫЙ МЕНЕДЖМЕНТ

«Авантюрный менеджмент» — ситуация, когда банкиры уже не могут не объявить об утрате капитала или уменьшении дивидендов. На этом этапе, помимо «косметики», банкир прибегнет к таким операциям, которые, как он рассчитывает, позволят ему выиграть время и, если повезет, выправить положение. Основные способы для этого:

- спекуляция;
- покупка депозитов по завышенным в сравнении с рыночными ставкам;
- взимание с заемщиков завышенных процентов по ссудам.

Когда неблагоприятная экономическая среда, жесткая конкуренция и технический мисменеджмент (плохой менеджмент, характеризующийся как ненамеренными ошибками, так и умышленными противозаконными действиями менеджеров, отсутствие надлежащего контроля и т.п.) приводят к постоянным убыткам и высокой доле безнадежных кредитов, банкир чаще всего ищет альтернативные доходы в спекулятивных операциях. Примеры: покупка недвижимости во время инфляции в надежде, что цена на нее будет повышаться вечно, и при продаже банк получит прибыль; приобретение земли для девелоперских операций; покупка растущих акций в расчете на быстрые прибыли. Но из-за перемен в тенденциях рынка и неточности прогнозов желанная прибыль не материализуется. Или же жесткая денежная политика приводит к дефляции и экономическому спаду, рынок сужается и цена недвижимости резко падает.

По мере ухудшения ситуации, доля неблагоприятных кредитов становится все выше, а доход, призванный покрывать расходы по депозитам, операционные расходы и приносить прибыль, все уменьшается. Теперь уже не до косметики. Надо обеспечить хотя бы абсолютный приток денег, который постоянно падает, а банк начинает испытывать трудности с ликвидностью.

Под угрозой потери ликвидности банкир выходит на рынок и предлагает вкладчикам очень высокие ставки. Ему во что бы то ни стало нужно поддерживать впечатле-

ние роста и стабильности. Он рассчитывает, что сможет получать с клиентов соответственно высокую плату по кредитам, которая покроет его расходы. Наконец, ему не хватает денег уже не только на проценты по депозитам, но и на жалование служащим и другие фиксированные расходы. На этой стадии банкир принимает вклады, уже наверняка зная, что не возвратит их хозяевам.

МОШЕННИЧЕСТВО

Мошенничество может являться причиной убытков уже на ранней стадии кризиса банка. Часто это случается, когда банк учрежден или приобретен группой спекулянтов или людей, имеющих свой личный бизнес. В банкинге, бизнесе, основанном на доверии, мошенничество, подделка документов могут быть частью «косметического» менеджмента в той степени, в которой это является способом сокрытия правды от общественности. Часто хороший менеджер становится мошенником по мере ухудшения положения банка. Близится неликвидность, в предчувствии конца у банкира возникает искушение вывести деньги из банка. Самый типичный способ — самокредитование, то есть кредитование компаний, принадлежащих банкиру или связанных с ним. Это возможно посредством определенных формальных процедур, которые впоследствии весьма затруднят предъявление иска к банкиру.

Другой способ мошенничества «последней минуты» — манипуляции собственностью компаний, частично принадлежащих банку или банкиру. Если компания процветает, банкир покупает ее у банка по дешевке. Если же компания в тяжелом положении, банкир продает ее банку втридорога. Наконец, когда банкир уже под следствием, все его операции «соответствующим образом» материализуются через попечителей, фиктивные компании и другими методами, позволяющими избежать контроля.

ПРОЦЕСС УХУДШЕНИЯ ПОЛОЖЕНИЯ БАНКА: ХАРАКТЕРНЫЕ ЧЕРТЫ

Одно из следствий затягивания с решением проблем — это падение культуры менеджмента. Но это и источник долгосрочных трудностей. Отношение к делу высшего руководства, являющегося образцом для подчиненных, становится характерным для среднего менеджмента и всех организационных структур. Культуру плохого менеджмента очень трудно изжить. Это может занять у нового руководства столько же времени, сколько продолжалось ее формирование. Потребуется смена менеджеров на нескольких уровнях. Вот почему, в частности, для решения таких проблем приветствуются слияния. Некоторые черты испорченной культуры менеджмента приводятся ниже.

1. Документы неправильно отражают факты. Цифры неправильно отражают денежные суммы.

2. Сокрытие и мошенничество становятся нормой.

3. Спекулянт становится идеальным типом менеджера с того момента, когда спекулятивные операции превращаются в основной бизнес. Это дает эфемерную надежду на выход из тяжелого положения.

4. Продвижение менеджеров по службе основывается на лояльности, а не на компетенции. Открытость управленческой информации и коллективный дух в работе менеджеров постепенно исчезают.

5. Деятельность внутреннего аудита сворачивается либо сосредоточивается на незначительных проблемах в филиалах банка.

6. Руководители филиалов становятся односторонними профессионалами. Им приказано заниматься только привлечением депозитов и прекратить выдачу кредитов, кредитная же работа уходит в головную контору или главные филиалы.

7. Тот факт, что деньги являются для банка «сырьем» и нужны ему «для престижа», приводит к раздуванию штата, жалованья и затрат на содержание персонала. Характерно возведение роскошных офисов.

8. Заемщики привыкают не платить по обязательствам. Со своей стороны, и банкиры забывают об обязательствах банка.

РОЛЬ БАНКОВСКОГО НАДЗОРА

Явления, названные выше косметическим, авантюрным менеджментом и мошенничеством, могут происходить сами по себе или в «букете». Особенно легко они возникают в странах, не имеющих необходимого законодательства и регулирования, которое объявляет подобные вещи незаконными либо даже не делает их предметом контроля и исправления. Но даже при хорошем законодательстве слабость надзора — идеальная почва для развития и укоренения подобных явлений. Настоящая брошюра не претендует на изложение основ банковского регулирования и надзора. Тем не менее, несколько примеров иллюстрируют меры, которые предотвращают, ограничивают или исправляют последствия некачественного менеджмента.

1. Если вход на рынок банковских услуг регулируется и контролируется, то есть, если орган банковского надзора (например, Центральный банк) способен не дать жулику стать банкиром (учредить банк либо приобрести контроль за уже существующим банком), опасность извращенного менеджмента существенно уменьшается.

2. Если банк обязан посылать адекватную детальную периодическую информацию в органы надзора (в балансе и отчете о доходах), ее анализ позволит этим органам определять тенденции и проблемы развития банка и уже на ранней стадии предпринимать должные оздоровительные меры.

3. Если банки обязаны публиковать разумно агрегированную информацию о состоянии своих счетов, акционеры и общественность заставляют руководство банка предпринимать saniрующие меры до вмешательства органов надзора.

4. Если счета и активы банка подлежат внешнему аудиту, а отчеты аудиторов должны посылаться контролирующим органам и публиковаться, это затруднит сокрытие информации.

5. Если законодательство устанавливает правила, лимитирующие концентрацию кредитов и связанное кредитование определенной пропорцией капитала банка, и если

исполнение этих требований надлежаще проверяется надзорным органом, риск неплатежеспособности и банкротства будет ограничен.

6. Если установлен определенный минимальный норматив уровня капитала против активов банка, расширение кредитного портфеля не будет слишком рискованным.

7. Если установлены правила, согласно которым банк обязан правильно классифицировать хорошие и неблагополучные кредиты, и если резервные требования банком выполняются (опять-таки с соответствующей проверкой), его состояние будет постоянно под контролем, а оздоровительные меры — своевременными.

8. Если за низкое качество управления, неисполнение правил, мошенничество законом предусмотрены соответствующие наказания, например, штраф, принудительная замена руководства и т.п., пространство для дефектов менеджмента также будет ограничено.

9. Последнее по счету, но не по существу дела: если существуют необходимые инструменты инъекции капитала в банк, страхования депозитов на случай банкротства банка, ухудшение его деятельности может быть остановлено, а цепная реакция кризиса оборвется посредством покрытия убытков, возможно, государством.

УРОКИ

Многие выводы из настоящего документа совершенно очевидны. И все же нелишне их повторить, дабы подытожить сказанное.

Регулирование и надзор — не панацея. Но это необходимые предпосылки формирования сильной финансовой системы и ограничения ущерба от мисменеджмента, делающие макро- и микрополитику эффективной.

Хорошее регулирование и надзор бесполезны, если нет механизмов решения проблем неплатежеспособности. Их отсутствие может даже вести к разложению органов банковского надзора, которые, не имея достаточных средств «лечения», начинают терпимо относиться к укрывательству нарушений.

Ущербний менеджмент — важнейший фактор банковских кризисов. Хороший менеджмент не справляется с ситуацией только при крупных экономических потрясениях. Но даже и в этом случае сильные менеджеры могут свести потери к терпимому уровню.

Качество менеджмента — категория динамическая. Если банк теряет значительную часть капитала без должной реакции или дополнительного вливания средств в капитал, ухудшение финансового положения наверняка ускорится.

Постоянство плохого менеджмента увеличивает убытки не только из-за необходимости финансирования прошлых потерь, но также из-за ухудшения культуры управления и новых операций, несущих убытки.

Требования адекватности капитала бесполезны, если не существует должной системы оценки активов, резервирования и контроля.

Для оценки платежеспособности банка недостаточно анализа лишь статьи просроченных ссуд в балансе, поскольку неблагоприятные ссуды могут быть показаны в нем как текущие. Чем больше плохой кредит, тем вероятней он будет отражен по счету текущих ссуд.

Из вышесказанного следует, что счета отсроченных и продленных кредитов — идеальное место для сокрытия убытков, удобный способ создания видимости достаточного капитала и дохода путем уклонения от резервирования и отражения в качестве дохода процентов, которые невозможно получить с клиента.

При помощи манипуляций отчетностью банк долго может оставаться ликвидным, хотя постоянно теряет капитал и активы. Когда неликвидность вскрывается, банк уже в самом пекле банкротства, возможно, «съевшего» не только собственный капитал учреждения, но и значительную часть депозитов.

Вскрытие убытков и отражение их на счетах бухгалтерского учета — болезненная процедура, но оно производит эффект чуда. Оно указывает пути оздоровления всем слоям менеджмента.

Это обстоятельство, в частности, важно

в случае государственной собственности, когда потеря капитала воспринимается некоторыми людьми в различном свете. В этих случаях установление и вскрытие убытков особенно необходимо. Когда заходит речь о деньгах налогоплательщиков, вскрытие потерь делает более осторожными не только менеджеров, но и политиков.

Разложение менеджмента и неликвидность способны к распространению. Это должно побуждать власти реагировать на неплатежеспособность банков как можно быстрее, иначе потери могут расти в геометрической прогрессии, и новые депозиты вместо их продуктивного использования будут вовлекаться в банкротство. Это опасность уже не только для отдельного финансового института, а для системы в целом.

Высокие депозитные ставки, расточительное кредитование и высокие спреды (маржи) в отчетах не могут быть причиной успокоения. Плохой банкир часто полагается на спекулятивные операции, надеясь компенсировать высокие расходы, приукрасить реальное положение дел и, во многих случаях, просто уже борется за выживание.

Банкиры и политики могут питать иллюзии насчет того, что финансовые кризисы есть системное явление, обусловленное только макроэкономическими факторами. Плохие банкиры находят в этом прекрасный аргумент для того, чтобы апеллировать только к макроэкономическим акциям, и оздоравливать финансовые системы, никого не обижая и не наживая врагов, а то и вообще ничего не предпринимать для выправления положения. Органы банковского надзора должны избегать подобных заблуждений.

«Неэффективный надзор и плохой менеджмент как главный фактор банковских кризисов». Аристобуло де Хуан, эксперт Всемирного Банка, руководитель службы реконструкции коммерческих банков Испании Нью-Йорк, 1991 г.

Перевод и редакция **Александра Савельева** (Москва, 1992-2004 гг.).

Впервые опубликовано в **Вестнике АРБ**, №1 за 1999 г.